

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

**Επί του Σχεδίου Νόμου
του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας**

«Χάρτης Μετάβασης των Ενόπλων Δυνάμεων στη Νέα Εποχή (σταδιοδρομία και εξέλιξη αξιωματικών, μονίμων υπαξιωματικών και Επαγγελματιών Οπλιτών των Ενόπλων Δυνάμεων, μισθολογικές ρυθμίσεις για το στρατιωτικό προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων, αναδιοργάνωση ακαδημαϊκής εκπαίδευσης των Ενόπλων Δυνάμεων, στρατολογία των Ελλήνων, εθελοντική στράτευση γυναικών και άλλες διατάξεις)»

Δεκέμβριος 2025

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στις 23 Νοεμβρίου 2025 εστάλη στην Ο.Κ.Ε. προς γνωμοδότηση από το Τμήμα Β΄ της Διεύθυνσης Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, το Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας με τίτλο: «*Χάρτης Μετάβασης των Ενόπλων Δυνάμεων στη Νέα Εποχή (Σταδιοδρομία και εξέλιξη Αξιωματικών, Υπαξιωματικών και Επαγγελματιών Οπλιτών των Ενόπλων Δυνάμεων, μισθολογικές ρυθμίσεις για το στρατιωτικό προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων, αναδιοργάνωση ακαδημαϊκής εκπαίδευσης των Ενόπλων Δυνάμεων, στρατολογία των Ελλήνων, εθελοντική στράτευση γυναικών και άλλες διατάξεις*)».

Για την επεξεργασία του εν λόγω Σχεδίου Νόμου συγκροτήθηκε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους κ.κ. **Ιωάννη Παπαργύρη, Γεώργιο Αμβράζη, Φώτη Κολεβέντη, Ηλία Δόλγυρα, Κωνσταντίνο Μπέση και Κωνσταντίνο Μπάρδα.**

Ως Πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. **Ηλίας Δόλγυρας**, Μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ο.Κ.Ε.

Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας συμμετείχαν ως εμπειρογνώμονες οι κ.κ. **Ευάγγελος Γεωργούσης**, Αντιπτέραρχος ε.α., Επίτιμος Διοικητής Αεροπορικής Εκπαίδευσης, **Δημήτρης Παντελάτος**, Υποπτέραρχος ε.α., **Βασίλης Τσιλιγιάννης**, Σμήναρχος ε.α., Πρόεδρος Συλλόγου Αποφοίτων Σχολής Τεχνικών Υπαξιωματικών Αεροπορίας, Πρόεδρος Συντονιστικού Συμβουλίου Συλλόγων Αποφοίτων Ανωτέρων Στρατιωτικών Σχολών Υπαξιωματικών Ενόπλων Δυνάμεων (ΑΣΣΥ), **Χρήστος Χρηστίδης**, Αξιωματικός ε.α., Διευθύνων Σύμβουλος ΕΑΑΣ ΝΠΔΔ, **Βασίλης Μπλετσογιάννης**, Πρόεδρος Ένωσης Αποστράτων Αξιωματικών Στρατού Ξηράς Θεσσαλονίκης, **Χαράλαμπος Μπουκουβάλας**, Δικηγόρος, Νομικός Σύμβουλος Σωμάτων Ασφαλείας και η **κα Λήδα - Παναγιώτα Αλέπη**, Νομικός, Σύμβουλος Διεθνούς Αναπτυξιακής Στρατηγικής.

Από πλευράς Ο.Κ.Ε. συμμετείχαν και είχαν από κοινού τον επιστημονικό συντονισμό του έργου της Επιτροπής, η **κα Χριστίνα Κουτσιούμπα** και ο κ. **Δημήτριος Μπίμπας**, Επιστημονικοί Συνεργάτες της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε το έργο της σε τρεις (3) συνεδριάσεις και η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίασή της, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 13 Ιανουαρίου 2026.

Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., αφού ολοκλήρωσε τη συζήτηση για το θέμα στη συνεδρίαση της 13ης Φεβρουαρίου 2026, διατύπωσε την υπ' αριθ. 365 Γνώμη της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ.....	4
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ- Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ε.Ε.....	13
<i>Οι προκλήσεις για την Ελλάδα.....</i>	19
<i>Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Τάσεις</i>	20
<i>Η στράτευση των γυναικών.....</i>	21
ΣΧΟΛΙΑ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ Ν/Σ	26
ΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ	32
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Ο.Κ.Ε. ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΜΥΝΑΣ	65

Γνώμη της Ο.Κ.Ε. επί του Σχ/Ν του Υπ. Εθνικής Άμυνας με θέμα

**«Χάρτης Μετάβασης των Ενόπλων Δυνάμεων στη Νέα Εποχή
(σταδιοδρομία και εξέλιξη αξιωματικών, μονίμων υπαξιωματικών και
Επαγγελματιών Οπλιτών των Ενόπλων Δυνάμεων, μισθολογικές
ρυθμίσεις για το στρατιωτικό προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων,
αναδιοργάνωση ακαδημαϊκής εκπαίδευσης των Ενόπλων Δυνάμεων,
στρατολογία των Ελλήνων, εθελοντική στράτευση γυναικών και άλλες
διατάξεις)»**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Η χώρα μας διανύει μεταπολιτευτικά την πιο μακρόχρονη περίοδο ειρήνης στη σύγχρονη ιστορία της, και παρά τις διμερείς χρονίζουσες διαφορές και τις έντονες διενέξεις στην ευρύτερη περιφέρεια της Μεσογείου (Μέση Ανατολή, Βαλκάνια, Εύξεινος Πόντος, Βόρεια Αφρική, Ανατολική Ευρώπη), έχει καταφέρει να θεωρείται ως ένας βασικός παράγοντας ειρήνης, σταθερότητας και συνεργασίας καθώς και σημαντικός διπλωματικός δίαυλος για την επίλυση διαφορών και συγκρούσεων στην περιοχή.

Η συνθήκη αυτή εξελίσσεται, καθώς εξακολουθεί η παράνομη κατοχή του βορείου τμήματος της Κύπρου χωρίς ουσιαστική πρόοδο (σε αντίθεση με τα ψηφίσματα του ΟΗΕ¹) και παράλληλα βαίνουν με βραδύ ρυθμό οι διαπραγματεύσεις με τη γείτονα Τουρκία για την επίλυση του κρίσιμου θέματος οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο, ενώ νέα διπλωματικά ζητήματα έχουν προκύψει σε διμερές και πολυμερές επίπεδο, με αποτέλεσμα να συντίθεται έτσι ένα πιο περίπλοκο γεωοικονομικό/πολιτικό σκηνικό. Το σκηνικό αυτό διαμορφώνεται ενδεικτικά από τη δυνατότητα ανακήρυξης αποκλειστικών οικονομικών ζωνών

¹ <https://unric.org/el/%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%B9%CE%BF-%CE%B1%CF%83%CF%86%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CF%81%CE%AF%CE%BD%CE%B5%CE%B9-%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%86/>

σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο (ΑΟΖ), την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και τις νέες συνθήκες και μεταβαλλόμενες συμμαχίες που αυτή δημιουργεί, την παγίωση των σύγχρονων υβριδικών απειλών και εργαλείων πολέμου, την αναδιάρθρωση των διπλωματικών και οικονομικών συσχετισμών στο ΝΑΤΟ, τις εντεινόμενες συγκρούσεις ισχυρών δυνάμεων δια αντιπροσώπων (proxy wars) σε διάφορα μέρη του πλανήτη, τους εμπορικούς πολέμους και τον νεοαναδυόμενο προστατευτισμό, και τις μεταναστευτικές ροές ως απότοκο περιφερειακών συγκρούσεων.

Δεν είναι τυχαίο ότι στη διεθνή βιβλιογραφία και το δημόσιο διάλογο εμφανίζεται όλο και πιο συχνά ο όρος γεωπολιτικός κίνδυνος² (geopolitical risk) ως ξεχωριστός μετρήσιμος δείκτης, που καταλαμβάνει μεγάλο ερμηνευτικό μέρος διαφόρων επιστημονικών υποκατηγοριών, τόσο στην πολιτική θεωρία, όσο και στην οικονομική ανάλυση (διεθνείς σχέσεις, οικονομία, χρηματοοικονομική αποτίμηση, ενιαία αγορά, διεθνές εμπόριο, διεθνές ιδιωτικό δίκαιο). Αυτό σημαίνει ότι μετά από πολλά χρόνια επανέρχεται στη διεθνή πολιτική σκηνή έμμεσα, αλλά και ευθέως, η προβληματική για την οικονομία του πολέμου.

Σε αυτό το πλαίσιο, μόλις πρόσφατα η Ε.Ε. αποφάσισε να δαπανήσει μέσω του προγράμματος Rearm Europe ένα υψηλό ποσό του δημόσιου Προϋπολογισμού της για τον επανεξοπλισμό των χωρών μελών και τη δημιουργία ενός πλέγματος ασφάλειας στα ανατολικά της σύνορα και μετά από εσωτερικές διεργασίες και στα νότια, που θα λειτουργεί κατά τα φαινόμενα συμπληρωματικά του ρόλου του ΝΑΤΟ. Μέρος αυτού του προϋπολογισμού αναμένεται να καλυφθεί από εθνικά κονδύλια, για τα οποία γίνεται συζήτηση ώστε να εξαιρούνται από τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος με το μηχανισμό της ρήτρας διαφυγής³, ένα πάγιο αίτημα της Ελλάδος, στο οποίο οι εταίροι κράτη-μέλη Ε.Ε. και ΝΑΤΟ δεν ανταποκρίθηκαν μέχρι σήμερα με πνεύμα αλληλεγγύης και ευελιξίας.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 50 ετών, η Ελλάδα δαπανά ένα από τα υψηλότερα ποσοστά του ΑΕΠ στον κόσμο για την κάλυψη των αμυντικών της αναγκών, έχοντας ως σταθερό προσανατολισμό την αντιμετώπιση του

² Βλέπετε επόμενη ενότητα για τη σύνθεση του δείκτη

³ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/07/08/council-activates-flexibility-in-eu-fiscal-rules-for-15-member-states-to-increase-defence-spending/>

αναθεωρητισμού της γείτονος Τουρκίας και την αποτροπή και τη διαμόρφωση στρατιωτικών και διεθνοπολιτικών συσχετισμών, ώστε να αποτελεί έναν ισχυρό, αξιόπιστο και υπολογίσιμο σύμμαχο σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα (βλ. πίνακα στη γενική επισκόπηση) δαπανά σταθερά πάνω από το 2,5% του ΑΕΠ για την άμυνα, όταν άλλες μεγάλες δυνάμεις και βιομηχανικές χώρες δαπανούν πολύ λιγότερο, ενώ παράγουν βαρέα οπλικά συστήματα υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Ωστόσο, το τέλος της υπερδεκαετούς κρίσης βρήκε τη χώρα μας -μετά την έξοδο από τα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής- αντιμέτωπη με αναθεωρημένο επί τα χείρω το Μακροπρόθεσμο Προγραμματισμό Αμυντικών Εξοπλισμών, με ένα γηρασμένο απόθεμα οπλικών συστημάτων που απαιτούσε διαρκή συντήρηση και επανεκπαίδευση των στελεχών, με απαξίωση των μονάδων εγχώριας παραγωγής οπλικών συστημάτων, με κλείσιμο στρατοπέδων και αμυντικής βιομηχανίας, με γηρασμένο στρατιωτικό προσωπικό, με διαρροή ημεδαπού πληθυσμού στο εξωτερικό και μείωση γεννήσεων (άρα μείωση απόλυτου αριθμού στρατευσίμων και επιδείνωση σχετικού αριθμού σε σχέση με γειτνιάζουσες ανταγωνιστικές δυνάμεις), ενώ οι μισθολογικές απολαβές του στρατιωτικού προσωπικού παρέμεναν σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα συγκριτικά με άλλες χώρες, παρά τα ομολογουμένως υψηλά ακαδημαϊκά και επιχειρησιακά προσόντα των Ελλήνων αξιωματικών και υπαξιωματικών.

Παράλληλα, στο διεθνές περιβάλλον, καταγράφονται ιστορικά διαδοχικές περιόδους - είτε μετά την τρομοκρατική επίθεση στους δίδυμους Πύργους στη Νέα Υόρκη το 2001 και τις πολεμικές αποστολές σε Αφγανιστάν και Ιράκ, είτε μετά την άνοδο του ISIS και τις συγκρούσεις που προήλθαν μετά το ξέσπασμα της αραβικής Άνοιξης- κατά τις οποίες οι αμυντικές δαπάνες διεθνώς σημείωσαν εντυπωσιακή άνοδο (βλέπετε σε επόμενη ενότητα πίνακα βάσης δεδομένων SIPRI). Ταυτόχρονα οι αναδυόμενες υβριδικές απειλές κατέστησαν απαραίτητη την ενσωμάτωση σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων και την αναδιάταξη των στρατηγικών σχεδιασμών, με βασικό κριτήριο όχι μόνο τους συσχετισμούς ανθρώπινου δυναμικού και βαρέως οπλισμού, αλλά και ειδικών τεχνολογικών μέσων υψηλής ακρίβειας.

Σε επίπεδο εγχώριας διοικητικής αναδιάταξης των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, είναι σαφές ότι η εξοικονόμηση πόρων από την αναδιάρθρωση των στρατοπέδων και την αξιοποίηση της περιουσίας του στρατού δίνει πλέον τη δυνατότητα στην πολιτεία να κατευθύνει αυτούς τους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους στην επανεκπαίδευση του προσωπικού, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του, την συμμετοχή σε κοινές προμήθειες και τη συμπαραγωγή και εκπόνηση έργων με οικονομίες κλίμακας προς όφελος των εθνικών συμφερόντων. Δίνει, επίσης τη δυνατότητα για αναβάθμιση της ποιότητας έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας με έμμεσες και άμεσες επιπτώσεις στον τομέα της πολιτικής προστασίας, της υγείας και της ασφάλειας των πολιτών.

Με το νέο νομοσχέδιο του Υπουργείου Άμυνας που αναρτήθηκε στη δημόσια διαβούλευση, επιχειρείται μια συνολική αντιμετώπιση των προαναφερθέντων ζητημάτων με έμφαση στο οργανωσιακό σκέλος των ενόπλων δυνάμεων της χώρας και την αποτελεσματικότερη διαχείριση του προσωπικού.

Σύμφωνα με το προοίμιο του νομοσχεδίου που κατατέθηκε στη Δημόσια Διαβούλευση⁴, το σχέδιο νόμου έχει έξι (6) βασικά Μέρη. Με το πρώτο μέρος επιδιώκεται εξορθολογισμός το πλαίσιο σταδιοδρομίας των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων, με στόχο την ενίσχυση της αξιοκρατίας στην εξέλιξή τους, ενώ στο δεύτερο μέρος εισάγονται νέες μισθολογικές ρυθμίσεις, με σκοπό τη βελτίωση του εισοδήματός τους και την έμπρακτη αναγνώριση των υπηρεσιών τους. Στο τρίτο μέρος περιλαμβάνονται τροποποιήσεις με σκοπό τον εκσυγχρονισμό και την ενοποίηση ρυθμίσεων που αφορούν στην υπηρεσιακή κατάσταση του συνόλου των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων. Το τέταρτο μέρος περιλαμβάνει ρυθμίσεις αναδιοργάνωσης της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης των Ενόπλων Δυνάμεων, ενώ επιδιώκεται και η ανωτατοποίηση των Σχολών Μονίμων Υπαξιωματικών. Με το πέμπτο μέρος αναθεωρείται η νομοθεσία για τη στρατολογία των αρρένων Ελλήνων πολιτών, εισάγονται ρυθμίσεις με σκοπό την αύξηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας των εφέδρων, δημιουργείται ο θεσμός του Ενεργού Εθελοντή Εφέδρου και παρέχεται δυνατότητα σε Ελληνίδες να κατατάσσονται εθελοντικά για παροχή ένοπλης

⁴ <https://www.opengov.gr/mindefence/?p=7457>

στρατιωτικής υπηρεσίας. Το έκτο μέρος περιλαμβάνει επιμέρους ρυθμίσεις θεμάτων που αφορούν κυρίως στη στρατιωτική δικαιοσύνη, το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων αλλά και περί των αποδοχών των οπλιτών θητείας.

Επισημαίνεται ότι στην παρούσα νομοθετική πρόταση δεν υπήρχε μέχρι και τώρα αναρτημένη αιτιολογική έκθεση, γεγονός που δυσχεραίνει περαιτέρω την έγκυρη και έγκαιρη αξιολόγηση των προτεινόμενων διατάξεων, σύμφωνα με τα όσα έχουν αναρτηθεί στη Δημόσια Διαβούλευση *29.11.2025). Το υπό διαβούλευση σχέδιο νόμου αναρτήθηκε στην πλατφόρμα της Ανοιχτής Διακυβέρνησης στις 29/11/2025 ώρα 23:40, με καταληκτική ημέρα ώρα ολοκλήρωσης της διαδικασίας στις 05/12/2025 ώρα 09:00. Δηλαδή συνολικά, 13 ημέρες και 9 ώρες.

Ο χρόνος για την αποδοτική επεξεργασία του νομοθετικού υλικού (σ/ν), απουσία μάλιστα της αιτιολογικής έκθεσης δεν κρίνεται επαρκής για τον αναγνώστη, τους επιστημονικούς και τους κοινωνικούς φορείς. Όπως έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει σε προηγούμενες γνώμες της, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι ο επίσημος χρόνος της διαβούλευσης, πέραν του χρόνου προδιαβούλευσης και συζήτησης με τους κοινωνικούς εταίρους, θα πρέπει να είναι ικανός, ώστε να μπορεί να εκπονηθεί μια πλήρης και συμπεριληπτική γνωμοδότηση, κατόπιν της προβλεπόμενης εκ του νόμου διαδικασίας και των απαραίτητων συνεδριάσεων των οργάνων της. Στις δε περιπτώσεις κατά τις οποίες εισάγεται αναθεωρημένη έκδοση προς ψήφιση στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, θα πρέπει να προβλέπεται επιπλέον χρόνος μιας εβδομάδας για την αξιολόγηση των επικαιροποιημένων προτεινόμενων διατάξεων.

Άλλωστε, σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο της Ο.Κ.Ε. 2232/1994 (άρθρο 2 παρ. 2) ορίζεται ότι η Ο.Κ.Ε. διατυπώνει τη γνώμη της μέσα σε προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριάντα (30) ημερών και μεγαλύτερη των σαράντα πέντε (45) ημερών από τη γνωστοποίηση σε αυτή του θέματος. Μόνο μετά την πάροδο της προθεσμίας των σαράντα πέντε (45) ημερών η έλλειψη σχετικής γνώμης δεν εμποδίζει τη λήψη σχετικής απόφασης. Στο επόμενο εδάφιο του ίδιου άρθρου αναφέρεται η δυνατότητα σύντμησης της εν λόγω προθεσμίας σε δεκαπέντε μέρες μόνο όμως σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις. Το συγκεκριμένο σχέδιο νόμου δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί αν εμπίπτει στην κατηγορία του εξαιρετικά

κατεπείγοντος, καθώς αφενός τίποτα σχετικό δεν αναφέρεται ούτε στο περιεχόμενο του, ούτε στην σχετική αλληλογραφία που το συνοδεύει, ενώ δεν μπορεί να διαγνωσθεί τέτοια επείγουσα περίπτωση με άλλον τρόπο.

Σε επίπεδο διαδικασίας, εκφράζονται επιφυλάξεις για το πλήθος τελικών ρυθμίσεων του νομοσχεδίου που θα καθορισθούν με προεδρικά διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις. Η παραπομπή κρίσιμων εννοιών σε μελλοντικές κανονιστικές πράξεις αφήνει αόριστο τόσο το εύρος εφαρμογής του νόμου, όσο και το εύρος των υπηρεσιακών συνεπειών.

Μία τέτοια προσέγγιση του νομοσχεδίου με πρόβλεψη πλήθους εξουσιοδοτικών διατάξεων για μεγάλο μέρος των υπό ρύθμιση θεμάτων θα μπορούσε να θεωρηθεί δημιουργεί κινδύνους μειωμένης διαφάνειας σε κρατικό επίπεδο ως αντίθετη στις αρχές της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του πολίτη και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Αναφορικά με την απουσία μεταβατικών διατάξεων για ορισμένα ζητήματα που συνδέονται μέχρι την έκδοση των νέων αποφάσεων βάσει των προβλεπόμενων εξουσιοδοτικών διατάξεων (άρθρο 240), υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης μεταξύ παλαιού και νέου νομοθετικού πλαισίου, γεγονός που μπορεί να δημιουργήσει ασάφειες και δυσχέρεια στην ορθή εφαρμογή των κανόνων δικαίου. Η αποτύπωση ορισμένων ουσιωδών ορισμών (όπως για παράδειγμα η ονοματοδοσία των βαθμών) στο νομοθετικό κείμενο κρίνεται απαραίτητη για την κατοχύρωση της ασφάλειας δικαίου.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι η πρόνοια που επιδεικνύεται για την ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση του στελεχιακού δυναμικού των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων είναι ιδιαίτερα σημαντική σε μια περίοδο ιδιαίτερα ρευστή σε διεθνές γεωπολιτικό και γεωοικονομικό επίπεδο. Η έμφαση στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί αναμφίβολα κρίσιμη παράμετρο για την ενίσχυση του ηθικού και της αξιοπρέπειας των Ενόπλων Δυνάμεων. Για αυτό το λόγο, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι κατά την επεξεργασία του συγκεκριμένου νομοσχεδίου είναι σημαντική για την αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων του, η κατάθεση και η λήψη υπόψη των απόψεων των σωμάτων των Ενόπλων Δυνάμεων, των συλλόγων απόστρατων και των ειδικών επιστημόνων του τομέα άμυνας.

Στις αναφορές αυτές γίνεται ιδιαίτερη μνεία για την ανάγκη προσαρμογών του νομοσχεδίου στις σύγχρονες επιχειρησιακές συνθήκες, λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Ελληνικός Στρατός έχει ενιαία δομή και ιεραρχία και ότι το ανθρώπινο δυναμικό που τον απαρτίζει μπορεί να έχει διακριτούς αλλά ισάξιους ρόλους. Η αναβάθμιση των σχολών είναι απαραίτητο να συνοδεύεται από σταθερούς ρόλους, ασφάλεια δικαίου και αντίστοιχη αναβάθμιση της ποιότητας διαβίωσης των αξιωματικών, υπαξιωματικών και στρατευσίμων.

Παράλληλα, η εσωτερική αναβάθμιση του στρατεύματος πρέπει να περιλαμβάνει και πρόσθετα ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως εκπαίδευση στις νέες τεχνολογίες για τους επαγγελματίες και τους οπλίτες, επαγγελματικό προσανατολισμό και ειδικές δεξιότητες εντός της στρατιωτικής θητείας (π.χ. γνώση ξένης γλώσσας, τεχνικές διαπραγμάτευσης, μαθήματα ιστορίας και πολιτισμού), εκπαίδευση για διαχείριση υβριδικών απειλών και φυσικών καταστροφών, ειδικά σεμινάρια στρατιωτικού και διεθνούς δικαίου και εμβάθυνσης στους σύγχρονους θεσμούς διπλωματίας και στις αρχές των δημοκρατικών και κοινωνικών αξιών.

Με βάση τις παραπάνω αρχές, η Ο.Κ.Ε. εκφράζει στη συγκεκριμένη γνωμοδότηση ορισμένες επιφυλάξεις ως προς ορισμένα κεντρικά σημεία του νομοσχεδίου και καλεί την πολιτεία να επανεξετάσει και να βελτιώσει τις διατάξεις που αφορούν τη βαθμολογική και μισθολογική κατάταξη των υπαξιωματικών.

Επίσης, τονίζει ότι κεντρικός στόχος πρέπει να παραμένει η θωράκιση της χώρας και η αντιμετώπιση κάθε εξωτερικής επιβουλής που δύναται να απειλήσει την εδαφική και πληθυσμιακή ακεραιότητα της χώρας. Σε αυτήν την κατεύθυνση είναι προς το συμφέρον της χώρας η ενεργός συμμετοχή της σε απόπειρες εξεύρεσης διπλωματικών λύσεων και η αποφυγή εμπλοκής σε πολεμικές επιχειρήσεις εκτός ελληνικού εδάφους, εξαιρουμένων των ειρηνευτικών αποστολών.

Το νομοσχέδιο του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, όπως έχει κατατεθεί στη Δημόσια Διαβούλευση, αποτελείται από δεκαπέντε (15 Μέρη) και περιλαμβάνει 298 άρθρα, αναθεωρώντας μεγάλο μέρος της υφιστάμενης νομοθεσίας.

Το Μέρος Α' (ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ), που περιλαμβάνει το αντικείμενο και σκοπό του νομοσχεδίου, αποτελείται από 3 άρθρα (1 έως 3).

Το Μέρος Β' (ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ) αποτελείται από πέντε (5) Κεφάλαια και τα άρθρα 4 έως 31 και περιλαμβάνει διατάξεις που αφορούν την εξέλιξη, τη σταδιοδρομία, τις κρίσεις και προαγωγές των αξιωματικών.

Το Μέρος Γ' (ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ) αποτελείται από πέντε (5) Κεφάλαια τα άρθρα 32 έως 56 και περιλαμβάνει διατάξεις που αφορούν την εξέλιξη, τη σταδιοδρομία, τις κρίσεις και προαγωγές των υπαξιωματικών.

Το Μέρος Δ' (ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΟΠΛΙΤΩΝ), αποτελείται από δύο (2) Κεφάλαια και τα άρθρα 57 έως 65 και περιλαμβάνει διατάξεις που αφορούν τους βαθμούς και τη διαδικασία εξέλιξης των επαγγελματιών οπλιτών.

Το Μέρος Ε' (ΜΕΤΑΤΑΞΕΙΣ ΜΟΝΙΜΩΝ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΟΠΛΙΤΩΝ) αποτελείται από δύο (2) Κεφάλαια και τα άρθρα 66 έως 71, περιλαμβάνοντας διατάξεις που αναθεωρούν τη διαδικασία μετατάξεων σε όλες τις άνω κατηγορίες στρατιωτικού προσωπικού.

Το Μέρος ΣΤ' (ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ) αποτελείται από δύο (2) Κεφάλαια και τα άρθρα 72 έως 91 και περιλαμβάνει διατάξεις που αφορούν μισθολογικές ρυθμίσεις για τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων.

Το Μέρος Ζ' (ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ) αποτελείται από τέσσερα (4) Κεφάλαια και τα άρθρα 92 έως 112 και περιλαμβάνει διατάξεις που αφορούν στους ορισμούς, τις διακρίσεις, την απόκτηση και τη διαδικασία απώλειας της κατάστασης του προσωπικού.

Το Μέρος Η' (ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ) αποτελείται από έξι (6) Κεφάλαια και τα άρθρα 113 έως 170 και περιλαμβάνει σημαντικές διατάξεις που αναθεωρούν το πλαίσιο της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης των ενόπλων δυνάμεων σε όλες τις βαθμίδες, με κυριότερες ρυθμίσεις την ανωτατοποίηση των ΣΜΥ και την αναδιοργάνωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Το Μέρος Θ' (ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΑ) αποτελείται από δώδεκα (12) Κεφάλαια και τα άρθρα 171 έως 243 και περιλαμβάνει διατάξεις γενικού και ειδικού περιεχομένου σχετικά με τη διαδικασία στράτευσης και εκπλήρωσης στρατιωτικών υποχρεώσεων οπλιτών, εφέδρων, ανυπότακτων, λιποτακτών και αντιρρησιών συνείδησης.

Το Μέρος Ι' (ΘΗΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΕΔΡΕΙΑ) αποτελείται από πέντε (5) Κεφάλαια και τα άρθρα 244 έως 268 και περιλαμβάνει ειδικές ρυθμίσεις που αφορούν τη θητεία οπλιτών και εφέδρων (όπως εκπαίδευση, τοποθετήσεις μεταθέσεις, ανάπτυξη δεξιοτήτων και άλλα).

Το Μέρος ΙΑ' (ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ) αποτελείται από δύο (2) Κεφάλαια και τα άρθρα 269 έως 277 και περιλαμβάνει διατάξεις που αναφέρονται στην παροχή δυνατότητας και τις προϋποθέσεις στράτευσης των γυναικών.

Το Μέρος ΙΒ' (ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ) αποτελείται από τα άρθρα 278 έως 280 που περιλαμβάνουν ειδικότερες διατάξεις για τη διενέργεια εικονοτηλεδιάσκεψης σε στρατιωτικά δικαστήρια, την απόσπαση δικαστικών λειτουργών και την εξαίρεση αξιωματικών από τα καθήκοντα δικαστή.

Το Μέρος ΙΓ' (ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ) αποτελείται από δύο (2) Κεφάλαια και τα άρθρα 281 έως 297 και περιλαμβάνει διατάξεις σε πλήθος θεματικών πεδίων αρμοδιότητας του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας που άπτονται της ανάγκης άμεσης επίλυσης εκκρεμοτήτων (τροποποιήσεις και προσθήκες σε υφιστάμενους νόμους).

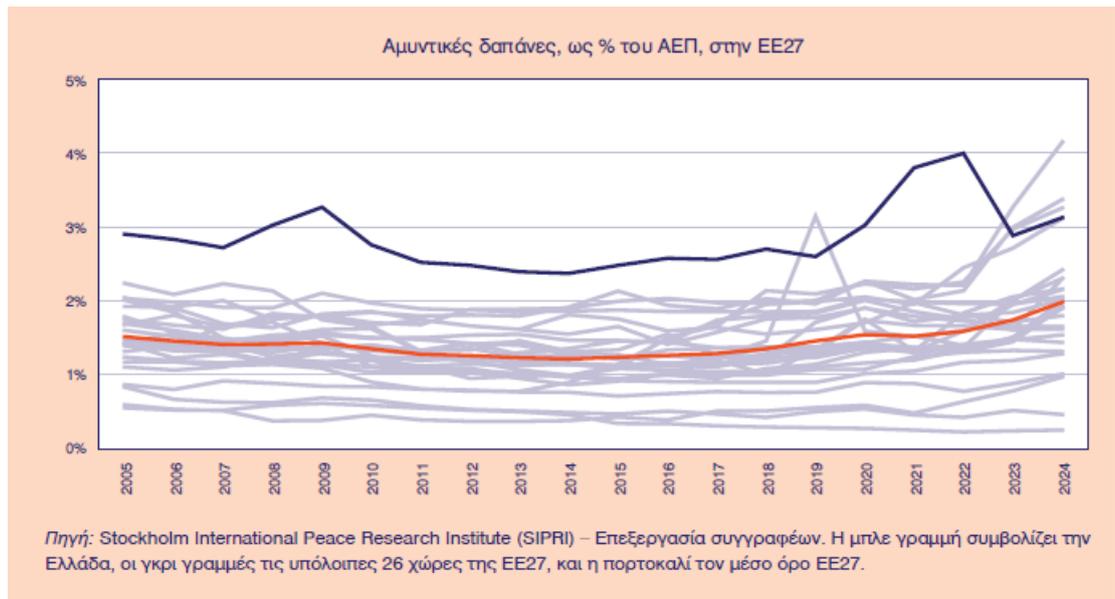
Το Μέρος ΙΔ' (ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ) αποτελείται από το άρθρο 298 και περιλαμβάνει το χρόνο έναρξης ισχύος του νομοσχεδίου.

Το Μέρος ΙΕ' αποτελείται από τα σχετικά Παραρτήματα.

Ο τομέας άμυνας δεν αποτελεί έναν κατ' εξοχήν παραγωγικό οικονομικό κλάδο, εντούτοις οι αμυντικές δαπάνες και επενδύσεις στον κλάδο επιφέρουν σημαντικά οικονομικά αποτελέσματα στους προϋπολογισμούς των κρατών και ενσωματώνουν εξωτερικές επιδράσεις σε διαφορετικούς τομείς της οικονομίας και της τεχνολογίας (spillovers/ spinooffs). Παράλληλα, το επίπεδο ασφάλειας και εδαφικής ακεραιότητας σε μια χώρα αποτελεί δείκτη ευρωστίας, ισχύος αλλά και πεδίο άνθισης των δημοκρατικών θεσμών και της δημοκρατικής συνείδησης των πολιτών. Ο τομέας άμυνας διασφαλίζει το σημαντικότερο αγαθό, της προστασίας της ανθρώπινης ζωής, της ασφάλειας, της ειρήνης και επομένως λειτουργεί υπερθετικά προς την απρόσκοπτη και ελεύθερη άσκηση της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας.

Η Ελλάδα για να αντιμετωπίσει τους κινδύνους που απορρέουν από τον αναθεωρητισμό των γειτόνων δαπανά από την περίοδο της μεταπολίτευσης και μετά ένα σημαντικό μέρος των πόρων της για εξοπλισμούς και την αμυντική της θωράκιση (>2,5%, βλέπετε έκθεση ΚΕΠΕ⁵). Αντίθετα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ελάχιστες χώρες φαίνεται να ακολουθούν την Ελλάδα στην κούρσα εξοπλισμών (χώρες Βαλτικής και Πολωνία αύξησαν τις δαπάνες τους μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία).

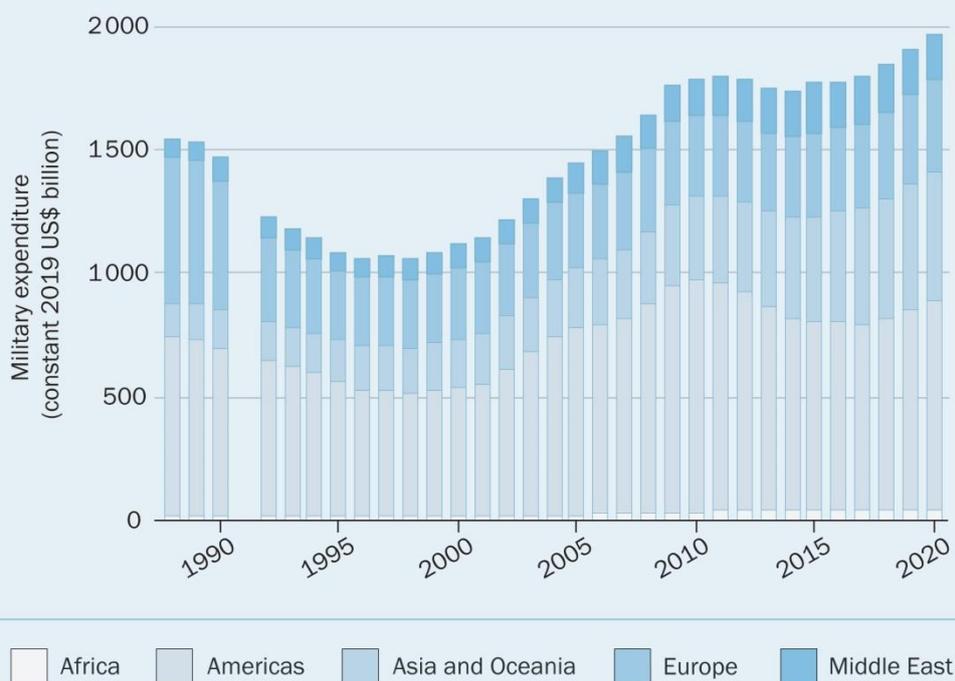
⁵ <https://www.kepe.gr/wp-content/uploads/2025/10/4.1.pdf>

Η εικόνα δεν είναι ομοιογενής σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι χαρακτηριστικό ότι μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και παρά την εξάλειψη της «απειλής εξ Ανατολών», ο ανεπτυγμένος κόσμος εξακολούθησε να δαπανά υψηλά μερίδια από τους Κρατικούς Προϋπολογισμούς προκειμένου να ενισχύσει τη θέση ισχύος στον κόσμο (βλέπετε γράφημα, πηγή SIPRI⁶). Το 2023, η παγκόσμια δαπάνη για εξοπλισμούς υπερέβη τα 2,3 τρις δολάρια, έναντι 712 δις δολαρίων το 1990 (στοιχεία Παγκόσμιας Τράπεζας).

⁶ Stockholm International Peace Research Institute, <https://www.sipri.org/gallery/military-spending-graphics-2020>

WORLD MILITARY EXPENDITURE, BY REGION, 1988–2020

Notes: The absence of data for the Soviet Union in 1991 means that no total can be calculated for that year.

Rough estimates for the Middle East are included in the world totals for 2015–20.

Source: SIPRI Military Expenditure Database, Apr. 2021.

www.sipri.org
© SIPRI 2021

Ο δείκτης γεωπολιτικού κινδύνου αποτελεί ένα πρόσφατο μέτρο για την αξιολόγηση της αβεβαιότητας που οφείλεται σε γεωπολιτικά συμβάντα σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Ο πιο γνωστός δείκτης είναι ο GPR της Federal Reserve Bank of San Francisco (Caldara & Iacoviello)⁷.

Ο δείκτης αυτός, σε διάφορες εκδοχές του χρησιμοποιείται πλέον ευρέως ακόμη και από διεθνείς οικονομικούς οίκους για την ανάλυση των γεωπολιτικών συνθηκών σε περιφερειακό, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, ένδειξη ότι τα ζητήματα διενέξεων ακόμη και αν δεν καταλήγουν σε πολεμικά θέματα, ενέχουν σοβαρές οικονομικές προεκτάσεις.

⁷ Υπολογίζεται με βάση: την ανάλυση χιλιάδων διεθνών δημοσιεύσεων στον τύπο, την καταμέτρηση όρων που σχετίζονται με γεωπολιτική αστάθεια, τη στάθμιση της έντασης και της συχνότητας των σχετικών γεγονότων

Σε συναφή ανάλυση για τις γεωπολιτικές αβεβαιότητες, η Blackrock⁸ έχει αξιολογήσει ως υψηλότερα τα ενδεχόμενα επηρεασμού των αγορών από τους εξής κινδύνους κατά σειρά: παγκόσμιος προστατευτισμός, πόλεμος στη Μέση Ανατολή, ανταγωνισμοί Κίνας-ΗΠΑ, επίταση των τεχνολογικού ανταγωνισμού, κυβερνοπόλεμος, τρομοκρατικές επιθέσεις, διένεξη NATO-Ρωσίας, πολιτική αστάθεια στις αναδυόμενες αγορές, πόλεμος στη Βόρεια Κορέα, θεσμική αποδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εξάλλου, σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, έχουν ενταθεί οι προσπάθειες για την ανάδειξη πολιτικών άμυνας και ασφάλειας που θα ενισχύουν τον σκοπό της στρατηγικής αυτονομίας της Ε.Ε. (πρόγραμμα ReArm, SAFE, επενδύσεις σε κοινούς εξοπλισμούς, drones κλπ).

Σε πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει αναδείξει την αξία των κοινών επενδύσεων στον τομέα άμυνας, με κυριότερους τομείς την παραγωγή drones και την αύξηση των επενδύσεων με έμφαση στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανικής βάσης και την παραγωγή νέας τεχνολογίας που θα μπορεί να εφαρμοστεί και σε καιρό ειρήνης.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο⁹, αναθεωρώντας την προηγούμενη στρατηγική του που είχε σαν επίκεντρο τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και τη δίδυμη μετάβαση, προχώρησε σε πρωτοβουλίες που επιτρέπουν – υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις – την άσκηση πιο επεκτατικών δημοσιονομικών πολιτικών στον τομέα της άμυνας. Στο ίδιο πλαίσιο, το σχέδιο ReArm Europe / Readiness 2030, το οποίο συνοδεύει τη Λευκή Βίβλο, εισάγει ένα ολοκληρωμένο πλέγμα χρηματοδοτικών εργαλείων με στόχο την ενίσχυση των αμυντικών δυνατοτήτων της Ε.Ε. μέσω σημαντικών επενδύσεων και δομικών παρεμβάσεων. Οι παρεμβάσεις αυτές θα κατατείνουν στην ενίσχυση του διακηρυγμένου στόχου της στρατηγικής αυτονομίας.

⁸ Blackrock Investment Institute, Geopolitical risk dashboard, <https://www.blackrock.com/corporate/insights/blackrock-investment-institute/interactive-charts/geopolitical-risk-dashboard>

⁹ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/07/08/council-activates-flexibility-in-eu-fiscal-rules-for-15-member-states-to-increase-defence-spending/>

Το σχέδιο αυτό προβλέπει τη δυνατότητα κινητοποίησης πόρων έως 800 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 150 δισ. ευρώ προέρχονται από το νέο χρηματοδοτικό μέσο SAFE (Security Action For Europe). Το SAFE είναι ένα νέο χρηματοδοτικό εργαλείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που υιοθετήθηκε το 2025, με στόχο να ενισχύσει την κοινή προμήθεια και παραγωγή αμυντικού υλικού από χώρες- μέλη. Οι δαπάνες προβλέπεται να πραγματοποιούνται μέσω κοινών προμηθειών μεταξύ τουλάχιστον δύο συμμετεχόντων κρατών μέσων του πλαισίου της Ε.Ε., ώστε να εξασφαλίζονται οικονομίες κλίμακας, διαλειτουργικότητα και αποφυγή κατακερματισμού της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας. Επιτρέπει επίσης κοινές προμήθειες με χώρες εκτός Ε.Ε., π.χ. χώρες ΕΟΧ/ΕΖΕΣ, αλλά και συνεργασία με την αμυντική βιομηχανία της Ukraine.

Παράλληλα, επιδιώκεται μεγαλύτερη ευελιξία στη χρήση των ήδη υφιστάμενων χρηματοδοτικών μηχανισμών της Ε.Ε., προκειμένου να καλύπτονται στρατηγικές προτεραιότητες, ιδίως στον τομέα της άμυνας. Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Απρίλιος 2025) επεκτείνει το πεδίο δράσης των προγραμμάτων της πλατφόρμας STEP (Strategic Technologies for Europe Platform) ώστε να περιλαμβάνουν καινοτομίες, προϊόντα και τεχνολογίες διπλής χρήσης – στρατιωτικής και εμπορικής – καθώς και έργα που αφορούν άμεσα την ευρωπαϊκή αμυντική βάση. Τα κράτη-μέλη αποκτούν, επίσης, τη δυνατότητα να ανακατανέμουν πόρους από την πολιτική συνοχής για έργα υποδομών που διευκολύνουν τη στρατιωτική κινητικότητα ή για δράσεις που ενισχύουν την παραγωγική ικανότητα και την τεχνολογική καινοτομία της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας.

Τέλος, προβλέπεται η πιο ενεργή συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και η αξιοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων, με σκοπό τη χρηματοδότηση έργων στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας, συμβάλλοντας σε μια πιο ολοκληρωμένη και ανθεκτική ευρωπαϊκή αμυντική αρχιτεκτονική.

Το SAFE¹⁰ χρηματοδοτεί προμήθειες που αφορούν «προτεραιότητες» στον τομέα της άμυνας. Η Ελλάδα έχει ήδη λάβει προσωρινή έγκριση δανείου μέσω SAFE

¹⁰ Ενδεικτικά αναφέρουμε:

- Πυρομαχικά, πυραυλικά συστήματα, συστήματα πυροβολικού, όπλα πεζικού

— ύψους περί τα €787,7 εκ. για αναβάθμιση εξοπλισμών. Τα χρήματα αυτά προβλέπεται να διατεθούν — μεταξύ άλλων — για ανανέωση αποθεμάτων, πυρομαχικά, νέα συστήματα άμυνας, εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μέσων, αναβάθμιση υποδομών και δυνατοτήτων επιχειρησιακής ετοιμότητας.

Η συμμετοχή στο SAFE εντάσσεται στο επί μακρόν, υπό κατάρτιση ελληνικό μακροπρόθεσμο πρόγραμμα εξοπλισμών (ΜΠΑΕ), για το οποίο πλέον καλείται η χώρα να αναπροσαρμόσει, ώστε να αξιοποιήσει ευρωπαϊκά κονδύλια και να μειώσει το κόστος δανεισμού.

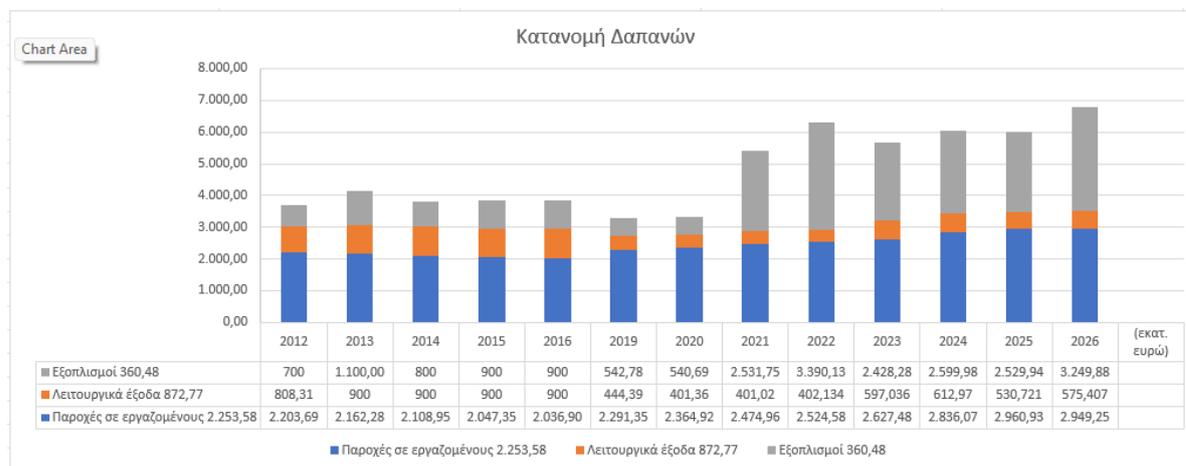
Παράλληλα με τα παραπάνω, τον Ιούνιο του 2025, οι χώρες του NATO αποφάσισαν τη σταδιακή αύξηση των δαπανών άμυνας στο 5% του ΑΕΠ έως το 2035.

Ως ένα βαθμό, ο επανεξοπλισμός της χώρας με σύγχρονα οπλικά συστήματα συνεισφέρει τόσο σε εθνικούς, όσο και σε συμμαχικούς στόχους, έχοντας ως θεμελιώδη σκοπό να μειώσει τον αντικειμενικό κίνδυνο έκθεσης σε πραγματικές απειλές εξ Ανατολών (χαρακτηριστική περίπτωση το casus belli της Τουρκίας για την ενδεχόμενη άσκηση του δικαιώματος για την επέκταση στα 12 ν.μ.). Μέχρι σήμερα ωστόσο, αυτό βέβαια δεν έχει μετουσιωθεί σε ουσιαστική μεταβολή των όρων αντιπαράθεσης των δυο χωρών, ούτε έχει οδηγήσει σε προσωρινή ή οριστική επίλυση κάποιας σημαντικής υφιστάμενης διαφοράς.

-
- Σύγχρονα αντιαεροπορικά / αντιπυραυλικά συστήματα
 - Αμυντικά συστήματα υποδομών, ασφάλειας κρίσιμων υποδομών
 - Συστήματα «γης — θάλασσας — αέρος»: ναυτική άμυνα, στόλος υποβρύχιων / πλοίων, συστήματα επιτήρησης
 - Συστήματα κυβερνοασφάλειας, αναγνώρισης, πληροφοριών, διοίκησης & ελέγχου
 - Υποστήριξη εξοπλισμών και υποδομών που είναι κρίσιμα για την εθνική/ευρωπαϊκή άμυνα και ετοιμότητα απέναντι σε κινδύνους.

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα για την εγχώρια οργάνωση των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων είναι η διάρθρωση των δαπανών που διατίθενται για εξοπλισμούς και προσωπικό.

Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, η αύξηση των δαπανών για εξοπλισμούς δε συνοδεύεται με αναλογική αύξηση των δαπανών για παροχές προς εργαζόμενους του στρατιωτικού/αμυντικού τομέα. Ασφαλώς, αν και οι επενδύσεις σε στρατιωτικό εξοπλισμό έχουν διαφορετικό προφίλ πληρωμών και χαρακτηρίζονται από οικονομίες κλίμακας, ωστόσο η προσαρμογή στη νέα πραγματικότητα απαιτεί νέες δεξιότητες, υψηλά εξειδικευμένο και σε ετοιμότητα στελεχιακό δυναμικό σε διάφορες βαθμίδες (επιτελικό, μαχητές, διοικητικό), γεγονός το οποίο θα πρέπει να συνεπάγεται αντίστοιχες παρεμβάσεις στο επίπεδο διαβίωσης αυτών των ανθρώπων. Παράλληλα, η υπερδεκαετής κρίση έχει αφήσει καθηλωμένο το διαθέσιμο εισόδημα των στρατιωτικών, καθώς σε πραγματικούς όρους το εισόδημα δεν υπερβαίνει το αντίστοιχο του 2004.

Πηγή: <https://www.ellinikos-stratos.com/arhra/dapanes>

Μια ακόμη σημαντική πρόκληση αποτελεί η βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων, που σημαίνει ανάγκη για αποτελεσματικό προγραμματισμό και άριστο συνδυασμό κοινοτικών δανείων και εθνικών προγραμμάτων εξοπλισμών, με διαφάνεια και λογοδοσία. Καθώς, η διαχείριση των κονδυλίων και των προμηθειών πρέπει να

εγγυάται διαλειτουργικότητα και συμβολή στην εθνική και ευρωπαϊκή αμυντική αυτονομία, η Ελλάδα θα πρέπει να διασφαλίσει ότι ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι και οι απειλές από τρίτες χώρες.

Κρίνεται δε σκόπιμο οι πολιτικές, κοινωνικές και στρατηγικές συνέπειες της κλιμάκωσης εξοπλισμών να συνδυαστούν με διπλωματία, ασφάλεια και σταθερότητα. Με γνώμονα ότι η χώρα μας παραμένει σημαντικός διεθνής εταίρος με πολυδιάστατη στρατηγική και εθνικά συμφέροντα που υπερβαίνουν το στενό ορίζοντα των υπόλοιπων εταίρων, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι η Ελλάδα πρέπει αξιακά να διαδραματίσει ρόλο εγγυητή και δύναμης ειρήνης και να διεκδικήσει μερίδιο στην συμμετοχή και συμπαραγωγή οπλικών και τεχνολογικών συστημάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο με οικονομίες κλίμακας και θετικές εξωτερικότητες για τη δημόσια ασφάλεια, τα τεχνολογικά συστήματα του τομέα υγείας, την ενεργειακή επάρκεια, την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιομηχανία (πχ φάρμακα).

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Το παρόν Σχέδιο Νόμου αποτελεί μία προσπάθεια ενσωμάτωσης στον εκσυγχρονισμό των Ενόπλων Δυνάμεων πρωτοβουλιών που προάγουν την ενοποίηση διαδικασιών, την οργάνωση των σπουδών βάσει διεθνών προτύπων και την ισότητα των φύλων. Τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΝΑΤΟϊκών κρατών-μελών παρατηρείται μια κοινή τάση συνολικού εκσυγχρονισμού των ενόπλων δυνάμεων, ιδίως υπό το πρίσμα δημιουργίας μία κοινής αμυντικής στρατηγικής της Ε.Ε.

Μετά την εισβολή στην Ουκρανία, τις αλλαγές στην περιφερειακή ασφάλεια και τις γεωπολιτικές μεταβολές που παρατηρούνται έντονα μετά την πανδημία, αρκετές χώρες της Ε.Ε. επανεξετάζουν ή έχουν επανεισαγει μορφές υποχρεωτικής ή εθελοντικής στράτευσης, ενώ ενισχύουν και τις δομές εφεδρείας. Μετά το 2022 αρκετές ευρωπαϊκές χώρες ενίσχυσαν ή επανεξέτασαν τις πολιτικές εφεδρείας και τη χρήση εθελοντών/ εφέδρων, όπως ενδεικτικά συνέβη με σχετικές πρωτοβουλίες στη Γαλλία για εθελοντική υπηρεσία με σκοπό την αύξηση της εθελοντικής/εφεδρικής βάσης. Το παρόν Σχέδιο Νόμου φαίνεται να κινείται σε παρόμοια πλαίσια για την

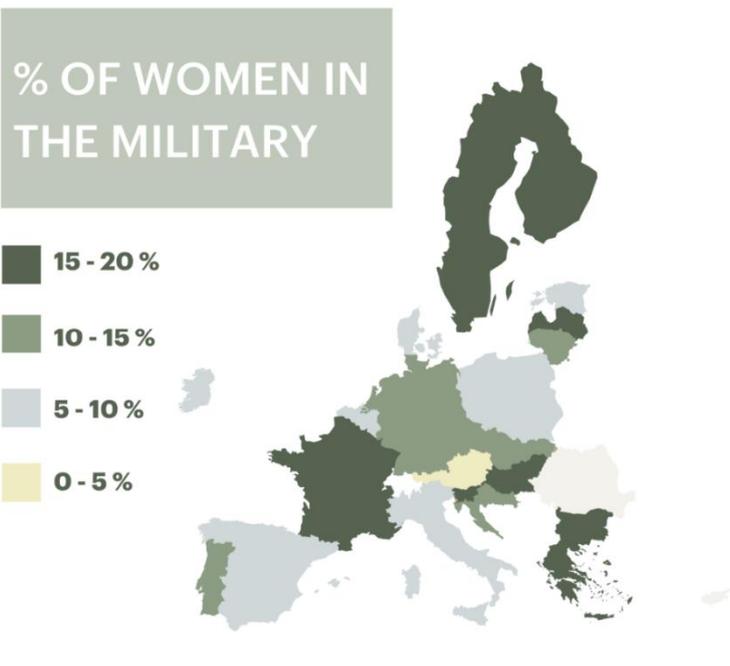
αύξηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας και την διεύρυνση των ενεργών εθελοντών εφέδρων. Μεταξύ κρατών μελών και κυρίως σε κράτη που δεν έχουν υποχρεωτική στρατιωτική θητεία, παρατηρείται ο σχεδιασμός πολιτικών άμυνας που βασίζονται στο συνδυασμό της βασικής θητείας με δίκτυα εκπαίδευσης εφέδρων/εθελοντών, δίδοντας έμφαση στη μείωση του κόστους και την αύξηση επιχειρησιακής ετοιμότητας. Πολλές χώρες προχωρούν στην ψηφιοποίηση στρατολογικών μητρώων και διαδικασιών, αναπτύσσοντας ηλεκτρονικά συστήματα μητρώου, ψηφιακής κάρτας στρατευσίμου/εφέδρου, ηλεκτρονικών δελτίων απογραφής και συστημάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης για να βελτιώσουν την αποδοτικότητα και τη διαφάνεια.

Η ΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

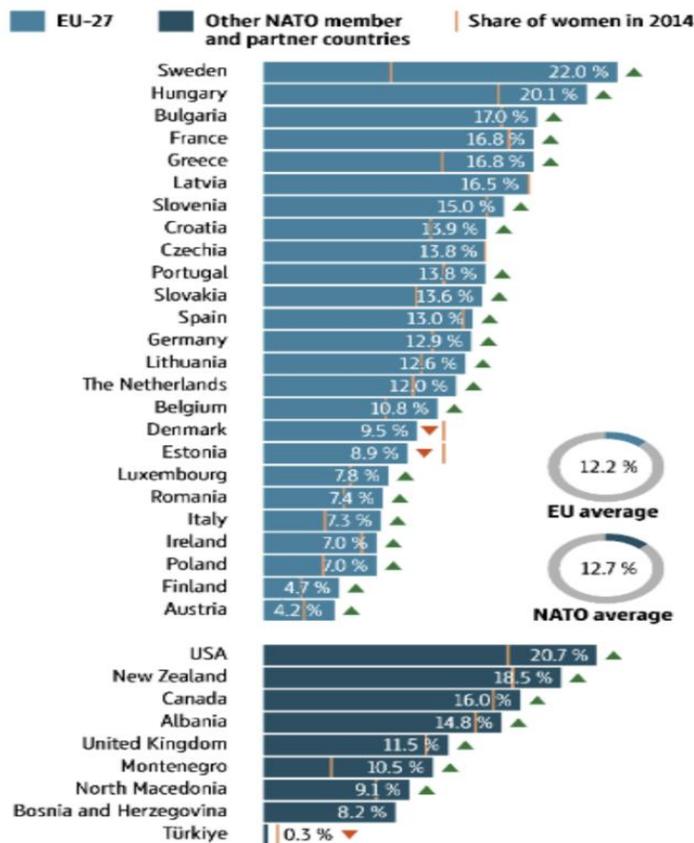
Την ίδια στιγμή, παρατηρείται επέκταση (ή συζήτηση περί της επέκτασης) συμμετοχής γυναικών σε υποχρεωτικά ή και επιλεγμένα σχήματα των Ενόπλων Δυνάμεων. Κάποιες χώρες (π.χ. Σουηδία, Νορβηγία, πρόσφατα Δανία, Κροατία, Λετονία, Λιθουανία) είτε εφαρμόζουν ήδη μεικτά σχήματα ή συζητούν την επέκταση συμμετοχής γυναικών στο πλαίσιο εθνικής στρατολογίας.

Η παρουσία των γυναικών στις ένοπλες δυνάμεις ποικίλλει σημαντικά από χώρα σε χώρα. σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν το 2024 σε συνέδριο περί της ενσωμάτωσης των γυναικών στις Ευρωπαϊκές Ένοπλες δυνάμεις¹¹. Οι πιο προχωρημένες χώρες σε αυτό το θέμα διακρίνονται από ποσοστά συμμετοχής γυναικών που είναι σημαντικά υψηλότερα από τον μέσο όρο. Στην κορυφή αυτής της κατάταξης, η Σουηδία και η Ουγγαρία ξεχωρίζουν με ποσοστό γυναικών στις ένοπλες δυνάμεις τους που φτάνει το 20%, ακολουθούμενες από κοντά από τη Φινλανδία με 19% και τη Βουλγαρία με 17%. Αντίθετα, ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες απέχουν πολύ από αυτά τα επίπεδα συμμετοχής. Η Ιταλία και η Πολωνία, με μόλις 6% και 7% αντίστοιχα, και η Αυστρία, όπου το ποσοστό αυτό μειώνεται στο 4%, κατατάσσονται μεταξύ των χωρών με τις χειρότερες επιδόσεις στον τομέα αυτό.

¹¹ Προς έναν συμπεριληπτικό στρατό: Η ενσωμάτωση των γυναικών στις Ευρωπαϊκές Ένοπλες Δυνάμεις, Σεπτέμβριος 2024. <https://sierra-tango.eu/en/towards-an-inclusive-military-the-integration-of-women-in-european-armed-forces/>

Το 2021, η μέση συμμετοχή των γυναικών στις ένοπλες δυνάμεις του NATO ήταν 13,9%, όπως σημειώνουν οι Besch και Westgaard για το Carnegie. Το 2024, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η συμμετοχή των γυναικών στις ένοπλες δυνάμεις ήταν ακόμη χαμηλότερη, με μέσο όρο 10% σύμφωνα με την Terhi Lehtinen για το EU Defence Declassified. Στο Ισραήλ, το οποίο αποτελεί μια ειδική περίπτωση, ο γυναικείος πληθυσμός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη στελέχωση του στρατού, όταν το 33% του συνόλου των στρατευμένων και το 51% των αξιωματικών είναι γυναίκες, όπως και το 20% περίπου των στρατιωτών που υπηρετούν σε μάχιμες μονάδες.

Data source: NATO, 2014, 2018, 2019, 2022; Euromil, 2023.

Note: Data cover 25 EU Member States; data for Malta and Cyprus are not available. The 2022 figures refer to 2018 for Poland, 2019 for Romania and 2023 for Bulgaria, Ireland and Sweden, as these countries did not report quantitative data to NATO in 2022.

Σύμφωνα με δεδομένα δημοσιευμένα έως και το 2023, οι γυναίκες αποτελούν μια μικρή μειοψηφία στους εθνικούς στρατούς, αν και τα στοιχεία του ΟΗΕ και του NATO δείχνουν ότι η συμμετοχή των γυναικών έχει αυξηθεί την τελευταία δεκαετία. Το 2022, το μέσο ποσοστό των γυναικών στις ένοπλες δυνάμεις των κρατών μελών και των κρατών εταίρων του NATO ήταν 12,7 %, από 10,3 % το 2014. Η τάση είναι αρνητική σε ορισμένες χώρες¹². Τα στοιχεία του NATO και η ανάλυση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) δείχνουν ότι οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται μεταξύ των αξιωματικών, ιδίως στους ανώτερους βαθμούς. Τα στοιχεία του EIGE δείχνουν χαμηλή συμμετοχή των γυναικών στους τομείς της

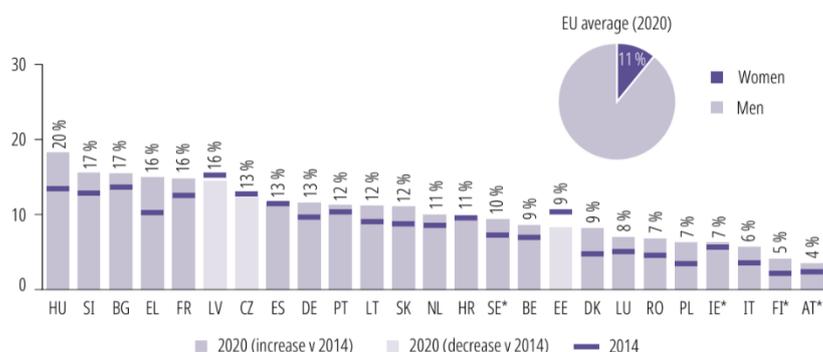
¹² <https://epthinktank.eu/2025/03/06/women-in-foreign-affairs-and-international-security-an-increasingly-salient-debate/share-of-women-in-nato-armed-forces/#:~:text=Women%20make%20up%20a%20small,policies%20for%20people%20with%20disabilities>

άμυνας, των θέσεων λήψης αποφάσεων και της διατήρησης της ειρήνης, με προκλήσεις όσον αφορά την πρόσληψη και τη διατήρηση του προσωπικού, αν και ορισμένες χώρες εισάγουν εθελοντική συμμετοχή γυναικών σε κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων ή εξετάζουν το ενδεχόμενο υποχρεωτικής θητείας για τις γυναίκες, προκειμένου να αυξήσουν τον αριθμό τους στο στράτευμα.¹³

Gender balance in the security sector

Figure 8. Percentage of women full-time members of national armed forces of Member States, member and partner nations of NATO, 2014–2020

Source: NATO, 2020. For Romania and Poland: NATO, 2019.

NB: Data cover 25 EU Member States: data for Malta are not available while Cyprus is neither a member nor a partner nation of NATO. The 2020 figures refer to 2018 for Romania and 2019 for Poland as more recent data have not been disclosed.

(*) NATO partner nations.

Το παρόν Σχέδιο Νόμου εισάγει παρόμοιες πολιτικές, οι οποίες όμως οφείλουν να σέβονται τα πρότυπα αρχών ισότητας. Ενδεικτικά, το Σχέδιο Νόμου προβλέπει ότι οι εθελόντριες εκπληρώνουν τη θητεία τους αποκλειστικά σε μονάδες/υπηρεσίες του ΓΕΣ (άρθρο 275). Ένας τέτοιος περιορισμός θα δημιουργούσε διαφορετική μεταχείριση στην κατανομή ευκαιριών σε σχέση με άρρενες που υπηρετούν και σε άλλους κλάδους, ενώ μία πιο ενδεδειγμένη προσέγγιση με βάση την αρχή της ισότητας θα περιελάμβανε την επέκταση επιλογής κλάδου/μονάδων βάσει ικανοτήτων και υπηρεσιακών αναγκών και όχι βάσει φύλου.

Με σκοπό την ενίσχυση των δομών εκπαίδευσης και συνεχούς επιμόρφωσης των Ενόπλων Δυνάμεων, παρατηρούνται διεθνώς συνεργασίες Ανώτατων

¹³ Ισότητα και ίση εκπροσώπηση φύλων στον τομέα της ασφάλειας, EIGE, 2020.

<https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Gender%20balance%20in%20the%20security%20sector.pdf>

Στρατιωτικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΣΕΙ) και Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ). Λαμβάνοντας υπόψη τις διεθνείς προκλήσεις, αλλά και τα υπάρχοντα ακαδημαϊκά πρότυπα της Ε.Ε. (Bologna Process, EQF 6–7), προωθούνται κοινές πρωτοβουλίες μεταξύ κρατών μελών της Ε.Ε. και λοιπών κρατών, όπως το Military Erasmus και το Ευρωπαϊκό Κολλέγιο για την Ασφάλεια και την Άμυνα Σύμφωνα με αυτή την τάση δημιουργίας πιο ισχυρών δεσμών των στρατιωτικών σχολών με πανεπιστημιακά ιδρύματα (συν-προγράμματα, αναγνώριση τίτλων, συνεργατικά ΜΠΣ), γίνονται προσπάθειες αναδιοργάνωσης της ακαδημαϊκής/στρατιωτικής ανώτατης εκπαίδευσης, όπως επιχειρείται και με το παρόν Σχέδιο Νόμου.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, το παρόν Σχέδιο Νόμου ευθυγραμμίζεται με τις κύριες ευρωπαϊκές τάσεις για την ενίσχυση εφεδρείας, την ανάπτυξη εθελοντικών σχημάτων, την ενίσχυση ακαδημαϊκών συνδέσεων και το ενδιαφέρον για εξορθολογισμό της στρατολόγησης. Ωστόσο, υφίστανται ακόμα περιθώρια βελτιώσεων, ώστε το νέο πλαίσιο να ευθυγραμμιστεί πλήρως με βέλτιστες πρακτικές και να ανταποκριθεί στις ανάγκες ενός σύγχρονου δημοκρατικού στρατεύματος.

Η Ο.Κ.Ε εκτιμά ότι με το συγκεκριμένο νομοσχέδιο επιχειρείται μια σημαντική αναδιάρθρωση στο νομικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία του στρατεύματος σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να μεταβεί σε ένα πιο σύγχρονο μοντέλο οργάνωσης και λειτουργίας, ανάλογο με αυτό και άλλων σύγχρονων στρατών σε διεθνές επίπεδο.

Με παρεμβάσεις που καλύπτουν το μισθολογικό σύστημα, την εκπαίδευση, τη στρατιωτική θητεία, την εφεδρεία και τη συνολική οργανωτική δομή, το σχέδιο νόμου επιδιώκει να διαμορφώσει ένα πιο ευέλικτο και σύγχρονο μοντέλο στελέχωσης των Ενόπλων Δυνάμεων, προσαρμοσμένο σε νέες επιχειρησιακές ανάγκες σε συνέχεια μιας νέας Πολιτικής Εθνικής Άμυνας και της συναγόμενης από αυτή Εθνικής Στρατιωτικής Στρατηγικής, καθώς επίσης και στις μεταβαλλόμενες γεωπολιτικές συνθήκες και συμμαχίες. Ωστόσο, ρυθμίσεις όπως η σταδιοδρομία και βαθμολογική εξέλιξη των υπαξιωματικών, η ανωτατοποίηση σχολών χωρίς ειδική συσχέτιση επιστημονικής γνώσης, βαθμών και μισθών, η αυστηροποίηση του πλαισίου των αναβολών, η θεσμοθέτηση ενεργού εφεδρείας και η δυνατότητα εθελοντικής στράτευσης γυναικών έχουν προκαλέσει έντονη δημόσια συζήτηση με κεντρική θέση να λαμβάνουν όσοι βρίσκονται εντός του πεδίου εφαρμογής του εν λόγω νομοσχεδίου, αναδεικνύοντας το εύρος και τη βαρύτητα των αλλαγών που προωθούνται.

Κεντρικό στοιχείο του νομοσχεδίου αποτελεί η θέσπιση ενός νέου μισθολογίου για το στρατιωτικό προσωπικό. Το ισχύον σύστημα αντικαθίσταται από ένα μοντέλο που επιχειρεί να συσχετίσει τις αποδοχές με τη θέση, τις αρμοδιότητες και τα προσόντα κάθε στελέχους.

Πλην όμως, με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις επιχειρείται μια καταρχήν αποσύνδεση των αποδοχών από τον διοικητικό βαθμό. Ωστόσο, η σύνδεση των μισθολογικών κλιμακίων με συγκεκριμένους βαθμούς και η πρόβλεψη συγκεκριμένου συντελεστή προσαύξησης ανά βαθμό (άρθρο 77) διατηρεί τελικώς την σύνδεση των αποδοχών με τον διοικητικό βαθμό. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία

ενόψει της ανατροπής της βαθμολογικής εξέλιξης που επέρχεται με τις διατάξεις των Μερών Β, Γ και Δ.

Η διάκριση σε τρεις κατηγορίες μισθολογικής κατάταξης (Α', Β', Γ') με βάση την προέλευση δημιουργεί εξ αρχής ένα σύστημα διαβαθμίσεων στο εσωτερικό των Ενόπλων Δυνάμεων. Αυτό φέρει τον κίνδυνο μόνιμης «ιεράρχησης μέσα στην ιεραρχία» καθιστώντας ορισμένες ομάδες προνομιακότερες, ανεξάρτητα από την υπηρεσιακή απόδοση ή τον ρόλο, υπονομεύοντας την αρχή της ισονομίας και της αξιοκρατίας, γεγονός το οποίο χρήζει ιδιαίτερης προσοχής.

Θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι η αύξηση των εισερχόμενων πόρων στα μετοχικά ταμεία δεν θα συνδεθεί με φθίνουσες παροχές αλλά με αναλογική προσαρμογή προς τους δικαιούχους ασφαλισμένους, όπως διανομή μερισμάτων, εφ' άπαξ και άλλες παροχές.

Παράλληλα, αναδιαρθρώνεται εκ βάθρων το βαθμολόγιο και το πλαίσιο των προαγωγών. Ιδιαίτερης σημασίας είναι και η αύξηση των αποδοχών για τους σπουδαστές των στρατιωτικών σχολών, καθώς το νέο πλαίσιο προβλέπει οικονομική ενίσχυση που αντανακλά τη φύση και τις απαιτήσεις της εκπαίδευσής τους. Θα πρέπει να επισημανθεί ασφαλώς ότι στην Ελλάδα οι μόνιμοι Υπαξιωματικοί είναι απόφοιτοι Στρατιωτικών Σχολών τριετούς φοίτησης, υψηλής ακαδημαϊκής και στρατιωτικής εκπαίδευσης, που εισάγονται με πανελλήνιες εξετάσεις και υψηλά μόρια εισαγωγής.

Από τον τίτλο άλλωστε του νομοσχεδίου φαίνεται ότι η πρόθεση του νομοθέτη είναι η άμεση βελτίωση κάποιων τομέων των Ενόπλων Δυνάμεων που δημιουργούν σοβαρό πρόβλημα στην λειτουργία τους, αλλά κυρίως, στην επιχειρησιακή τους ικανότητα.

Το γενικό πνεύμα του νόμου, αλλά ιδιαίτερα κάποιων νέων θεσμών που εισάγει (ΔΙΔΑΕ) και άλλων που τροποποιεί (ΑΣΜΥ), κάνει την διοίκηση σε επίπεδο ΓΕΕΘΑ ακόμα πιο συγκεντρωτική, με ανάλογη μείωση ευθυνών και αρμοδιοτήτων των Γενικών Επιτελείων. Η άμεση υιοθέτηση από τις Ελληνικές Ε.Δ. ενός διαφορετικού μοντέλου διοίκησης, ενδεχομένως δημιουργήσει ζητήματα

επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας, κι αυτό διότι μέχρι σήμερα σημαντικό ρόλο διαδραματίζει για την εξυπηρέτηση αυτού του σκοπού η αξιοποίηση των παραδόσεων και τα ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε Κλάδου, χαρακτηριστικά τα οποία θα ήταν σημαντικό να εξακολουθήσουν να λαμβάνονται υπόψη, με σκοπό την επίτευξη της μέγιστης επιχειρησιακής απόδοσης σε περίπτωση που κάτι τέτοιο απαιτηθεί. Η εξακολούθηση πλήρους αξιοποίησης της γνώσης και της εμπειρίας των Γ.Ε. στα θέματα προσωπικού και λειτουργίας κάθε επιμέρους Κλάδου των Ε.Δ., θα συνέτεινε ενδεχομένως στο σκοπό της προαναφερόμενης αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας. Εν κατακλείδι, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι, προκειμένου να λάβουν χώρα τόσο σημαντικές δομικά και εκτεταμένες τροποποιήσεις, θα ήταν απαραίτητο διατεθεί ο απαραίτητος χρόνος για την επεξεργασία των νέων ρυθμίσεων και τη στάθμιση των συνεπειών τους, ενώ σε κάθε περίπτωση θεωρεί σημαντικές να προβλεφθεί χρόνος προσαρμογής των Ε.Δ., ώστε να υπάρξει μια ομαλή μετάβασή τους στις συνθήκες που θα δημιουργήσει το νέο πλαίσιο.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αύξησης της διακλαδικότητας στην εκπαίδευση και στον τρόπο λειτουργίας των στελεχών των Ε.Δ., εφόσον κάτι τέτοιο επιδιώκεται με το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο, αυτό θα ήταν ευχερέστερο να επιτευχθεί μέσω της θέσπισης και εφαρμογής κατάλληλων προγραμμάτων θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης από το επίπεδο των ΑΣΕΙ και Σχολών Υπαξιωματικών, αντί της δημιουργίας νέων φορέων.

Ένα άλλο σημαντικό πεδίο επιδιωκόμενων με το νομοσχέδιο μεταρρυθμίσεων αφορά τη στρατιωτική θητεία και το καθεστώς των αναβολών. Ειδικότερα, προβλέπονται αυστηρότερα κριτήρια για τις αναβολές και τις απαλλαγές, με στόχο τον περιορισμό φαινομένων καταχρηστικής διαχείρισής τους, τα οποία αποτελούν διαχρονικό ζήτημα για το στράτευμα. Παράλληλα, με το υπό κρίση νομοσχέδιο προβλέπεται η συγκρότηση δύναμης 150.000 ενεργών εφέδρων, η οποία εκτιμάται ότι θα ενισχύσει σημαντικά την επιχειρησιακή ετοιμότητα και τη δυνατότητα άμεσης ανταπόκρισης των Ενόπλων Δυνάμεων.

Ωστόσο, θα πρέπει να εξειδικευτεί η κοστολόγηση Με τι μισθολόγιο; Με ποια περιοδικότητα εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης; Με ποια κριτήρια στελέχωσης και λειτουργίας. Με ποιες κυρώσεις ή ευνοϊκές ρυθμίσεις για τους υπηρετούντες;

Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η πιλοτική εφαρμογή της εθελοντικής στράτευσης γυναικών από το 2026. Αν και το αρχικό εύρος συμμετοχής αναμένεται περιορισμένο, η ρύθμιση αυτή εισάγει για πρώτη φορά ένα θεσμοθετημένο και οργανωμένο μοντέλο ένταξης των γυναικών στη θητεία, συνοδευόμενο από εξειδικευμένα κίνητρα και δυνατότητες επαγγελματικής εξέλιξης.

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται από το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο και στον τομέα της εκπαίδευσης, καθώς προβλέπεται η δημιουργία νέας «Διοίκησης Ακαδημαϊκής Εκπαίδευσης», η οποία θα έχει την κεντρική εποπτεία όλων των στρατιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Η νέα δομή αναμένεται να εναρμονίσει τα προγράμματα σπουδών με τα διεθνή πρότυπα, ενισχύοντας ταυτόχρονα την έμφαση σε επιστημονικά και τεχνολογικά αντικείμενα κρίσιμα για τις σύγχρονες ανάγκες της άμυνας.

Όπως αναφέρθηκε και στο προοίμιο, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί σημαντικό ουσιώδη ζητήματα που αφορούν τις Ε.Δ. όπως ο καθορισμός οικονομικών παροχών και τρόπου υπολογισμού τους (άρθρο 88), κρίσιμες διαδικασίες προσφυγών και υγειονομικών κρίσεων (άρθρο 110) και η αναδιοργάνωση της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης των Ενόπλων Δυνάμεων (άρθρο 168) να διακατέχονται από όρους σαφήνειας και διαφάνειας. Η εκτεταμένη χρήση εξουσιοδοτικών διατάξεων, επομένως, για θέματα κρίσιμα για τη λειτουργία των Ενόπλων Δυνάμεων ενδέχεται να δημιουργήσει ζητήματα στην εφαρμογή του νόμου, ιδίως μέχρι την δημοσίευση των απαραίτητων αποφάσεων. Αυτού του είδους οι διατάξεις θα πρέπει να βελτιωθούν και διατυπωθούν με γνώμονα την αρχή της ασφάλειας δικαίου και της προβλεψιμότητας και σαφήνειας των κανόνων δικαίου, ενώ σημαντική είναι και η πρόβλεψη μεταβατικής περιόδου για την εφαρμογή ουσιαστών μεταβολών που πρόκειται να επιφέρουν οι νέες ρυθμίσεις, σε ανταπόκριση προς τις αρχές αυτές που αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία του κράτους δικαίου.

Αναφορικά με τη δημιουργία της νέας «Διοίκησης Ακαδημαϊκής Εκπαίδευσης», η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι θα εξισορροπήσει την ακαδημαϊκή με τη στρατιωτική εκπαίδευση που πρέπει να έχει ένας σύγχρονος αξιωματικός, απόφοιτος μιας παραγωγικής Στρατιωτικής Σχολής.

Παράλληλα, σημαντική κρίνεται η πρόβλεψη αριθμητικών και αντικειμενικών κριτηρίων σε διαδικασίες κρίσεων, προαγωγών, μετατάξεων και καταστάσεων προσωπικού με σκοπό την εγγυήση της εφαρμογής της ίσης μεταχείρισης. Επιπλέον δομικές μεταβολές στο βαθμολόγιο και στη σταδιοδρομία των στελεχών πρέπει να εξεταστεί με γνώμονα:

1. την αποτροπή δυσμενών επιπτώσεων στη λειτουργική επάρκεια των Ενόπλων Δυνάμεων,
2. την ενσωμάτωση πλήρους, ειδικής και τεκμηριωμένης αιτιολογίας,
3. τη συμμόρφωση προς τις συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας, της ίσης μεταχείρισης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των στελεχών,
4. την τήρηση της νομολογίας του ΣτΕ ως προς την προστασία του ειδικού υπηρεσιακού καθεστώτος των στρατιωτικών.

Υπό αυτές τις προϋποθέσεις οι μεταρρυθμίσεις στην εξέλιξη των στελεχών θα διασφαλίζεται ότι είναι σύμφωνα με τους υπερνομοθετικής ισχύος κανόνες δικαίου και λειτουργικά συμβατές με την αποστολή των Ενόπλων Δυνάμεων.

Ενδεχόμενως, η αναθεώρηση ορισμένων σημαντικών διατάξεων του νομοσχεδίου κατόπιν οργανωμένης διαβούλευσης και η επανυποβολή πλήρους και ώριμου πλαισίου με σαφείς, άμεσα εφαρμόσιμες ρυθμίσεις να αποτελεί θεσμικά ορθή επιλογή για την αποφυγή νέων νομικών, διοικητικών και επιχειρησιακών αδιεξόδων.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι η αναδιάρθρωση της δομής των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων θα καταστεί αποτελεσματικότερη κατόπιν εκτεταμένου διαλόγου με τα στελέχη, την επιστημονική κοινότητα του τομέα άμυνας και τους εμπλεκόμενους φορείς της κοινωνίας (τοπική αυτοδιοίκηση, οργανώσεις

γυναικών, ακαδημαϊκά ιδρύματα, οργανώσει νέων), ενώ σημαντικό είναι να υπάρξει μεταβατική περίοδος δοκιμής και εφαρμογής για την ομαλότερη εφαρμογή των διατάξεων.

Η επιχειρησιακή και διοικητική αναμόρφωση του Στρατού αποτελεί μια ευκαιρία εκσυγχρονισμού με κύριο γνώμονα την προάσπιση των εθνικών συμφερόντων, τη διαφύλαξη των συνόρων και την ασφάλεια των πολιτών της χώρας.

Τέλος, επισημαίνεται ότι η αποτελεσματικότητα ενός νομοθετήματος αξιολογείται και στη βάση αναλογικής και δίκαιης εφαρμογής με όρους ασφάλειας δικαίου.

Στη συγκεκριμένη ενότητα αξιολογούνται οι προτεινόμενες ρυθμίσεις του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου με ανάλυση κατά μέρος και κατ' άρθρο.

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ (άρθρα 1-3)

Στο **Μέρος Α΄ (άρθρα 1-3)** στο οποίο περιέχεται ο σκοπός και το αντικείμενο του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου φαίνεται να περιγράφεται μεν ένας Χάρτης Μετάβασης εκσυγχρονιστικού χαρακτήρα, πλην όμως κατόπιν μιας πιο ενδεδειγμένης επισκόπησης να περιέχει κυρίως μεταβολές γραφειοκρατικού χαρακτήρα σχετικά με τη βαθμολογία, τα συμβούλια κρίσεων, τη μισθολογική δομή και τη στρατολογία. Αν και η πρόθεση μπορεί να αφορούσε στην υιοθέτηση μιας πιο στρατηγικής μεταρρύθμισης, με τα επιμέρους άρθρα δεν φαίνεται να εισάγεται νέα τεχνολογία, νέα δομή δυνάμεων νέες επιχειρησιακές δυνατότητες, ώστε να δικαιολογείται ο χαρακτηρισμός αυτός.

Ειδικότερα, στο **εδ. α΄ του άρθρου 1** αναφέρεται μεταξύ των σκοπών η θεμιτότατη ενίσχυση της αξιοκρατίας στη σταδιοδρομία. Στο υπό επεξεργασία νομοσχέδιο όμως προβλέπεται αναδιαμόρφωση των Συμβουλίων Κρίσεων, χωρίς να διασφαλίζεται δι' αυτού μεγαλύτερη διαφάνεια. Αντίθετα, με το **εδ. ε΄ του άρθρου 2** φαίνεται οι προαγωγές να εξαρτώνται αποκλειστικά από τις κενές οργανικές θέσεις, γεγονός το οποίο είναι δυνατόν να περιορίσει κι όχι να την ενισχύσει την αξιοκρατία, ενώ θεσπίζονται νέες κατηγορίες και προελεύσεις που αυξάνουν τη πολυπλοκότητα.

Περαιτέρω, στο **εδ. β΄ του άρθρου 1** αναφέρεται μεταξύ των σκοπών και η εισαγωγή νέων μισθολογικών ρυθμίσεων, μια ρύθμιση με ουδέτερη με πρόθεση βελτίωσης, την οποία, όμως, οι περιγραφόμενες διατάξεις δεν είναι δυνατόν να εγγυηθούν. Ειδικότερα, οι μισθολογικές αλλαγές που φαίνεται να εισάγονται είναι μικτές ή δυνητικά μη ωφέλιμες για όλες τις κατηγορίες, ενώ η αναδιάρθρωση των βασικών μισθών και των μισθολογικών κλιμακίων των στελεχών των ΕΔ κατά το άρθρο 2 δεν συνοδεύεται από δικλείδες ασφαλείας για την αύξηση των αποδοχών, καθώς δημιουργούνται νέες μισθολογικές βαθμίδες που μπορεί να καθυστερούν τη μισθολογική εξέλιξη.

Στο εδ. **γ' του άρθρου 1** αναφέρεται μεταξύ των σκοπών ο εκσυγχρονισμός και η ενοποίηση των ρυθμίσεων για την κατάσταση των στελεχών, πλην όμως δεν προκύπτουν από τις διατάξεις του υπό ψήφιση νομοσχεδίου η εισαγωγή σύγχρονων πρακτικών διοίκησης προσωπικού, δεν προβλέπεται ψηφιοποίηση, διαφάνεια ή αξιολόγηση. Αντίθετα, φαίνεται να ανακατατάσσει καταστάσεις (κύριες/πρόσθετες) χωρίς ουσιαστική λειτουργική αλλαγή.

Στο εδ. **δ' του άρθρου 1** αναφέρεται μεταξύ των σκοπών η αναβάθμιση λειτουργίας των στρατιωτικών σχολών, παραλείποντας όμως στη συνέχεια να συμπεριλάβει προβλεπόμενες επενδύσεις, νέο πρόγραμμα σπουδών, ενίσχυση υποδομών, εισαγωγή νέου προσωπικού. Περιγράφει τη σύσταση ενός νέου διοικητικού οργάνου (ΔΙΔΑΕ) και τη συνεργασία με ΑΕΙ στη μεταπτυχιακή εκπαίδευση, προβλέψεις που συνιστούν θεσμική αναδιάρθρωση κι όχι λειτουργική αναβάθμιση.

Στο εδ. **ε' του άρθρου 1** αναφέρεται μεταξύ των σκοπών η ολοκληρωμένη εκπαίδευση οπλιτών, η πιστοποιημένη επιμόρφωση και η κάλυψη κενών σε παραμεθόριες, πλην όμως οι τρεις αυτές παράμετροι δεν σχετίζονται μεταξύ τους, καθώς στην πραγματικότητα η εκπαίδευση οπλιτών είναι θέμα εκπαιδευτικής προσέγγισης, η στελέχωση παραμεθορίου είναι θέμα επιχειρησιακών/υπηρεσιακών αναγκών, ενώ η πιστοποίηση αφορά δεξιότητες / αγορά εργασίας.

Επιπλέον, ενώ το εδ. **στ' του άρθρου 1** αναφέρεται μεταξύ των σκοπών η αύξηση επιχειρησιακής ετοιμότητας εφέδρων, στο άρθρο 2 (αντικείμενο του νομοσχεδίου) γίνεται λόγος για «πλαίσιο μετεκπαίδευσης εφεδρείας» και «θεσμό ενεργού εθελοντή εφέδρου», γεγονός το οποίο δημιουργεί σύγχυση μεταξύ διοικητικών διαδικασιών με την επιθυμητή αλλά όχι εγγυημένη επιχειρησιακή αύξηση.

Από την επισκόπηση του **άρθρου 2** προκύπτει ότι το νομοσχέδιο αφορά κυρίως σε αλλαγές βαθμολογίου, μετατάξεις, μισθολόγιο, στρατολογία, τοποθετήσεις οπλιτών, δικαστικά/ υγειονομικά θέματα, τα οποία μεν μπορεί να αποτελούν σημαντικούς τομείς ρύθμισης, αλλά δεν είναι δυνατόν τυχόν

τροποποιήσεις στα πεδία αυτά να θεωρηθεί ότι αποτελούν ενόψει και της ανομοιογένειάς τους ένα ενιαίο και αποτελεσματικό στρατηγικό σχέδιο.

Με τις προτεινόμενες αυξήσεις αλλά και τον τρόπο θεσμοθέτησής τους οι παραγωγικές Στρατιωτικές Σχολές αναμένεται να καταστούν μη ελκυστικές προς τους νέους και τις νεανίδες της χώρας. Αν λάβουμε υπόψη την έκρηξη του στεγαστικού προβλήματος σε όλη την Ελλάδα και κυρίως τις ακριτικές περιοχές όπου τα ενοίκια αγγίζουν τα 300 – 400 ευρώ κατ' άτομο η αξιοπρεπής διαβίωση ενός στελέχους θα πρέπει να μην είναι κάτω από 1500€ καθαρά ως πρώτος μισθός.

ΜΕΡΟΣ Β΄ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ (άρθρα 4-31)

Επί του **άρθρου 4** το οποίο περιλαμβάνει τους βαθμούς των αξιωματικών και την αντιστοιχία τους μεταξύ των Κλάδων και των ΚΣ των ΕΔ, και στο οποίο χαρακτηρίζεται μερίδα των αξιωματικών ως Νέοι (αντί του μέχρι σήμερα ισχύοντος Κατώτεροι), αν και στόχο έχει να διορθώσει εννοιολογικά, δεν κρίνεται δόκιμη έννοια, καθώς πολλοί εκ των αξιωματικοί εξ αυτών διαθέτουν πολυετή υπηρεσία. Ενδεχομένως ο όρος «Νεότεροι» να είναι πιο κατάλληλος.

Από το **άρθρο 5** που προβλέπει Διακρίσεις και ειδικότητες προκύπτει ότι στο Σ.Ξ. υφίστανται ειδικότητες στα Σώματα που δεν υπάρχουν στους άλλους Κλάδους. Ενδεχομένως μια βελτίωση του άρθρου ως προς το ζήτημα αυτό να είναι θεμιτή.

Στην παρ. **5 εδ. β΄ του άρθρου 8** προβλέπεται ότι η αρχαιότητα μεταξύ του Γενικού Επιθεωρητή Στρατού, του Υπαρχηγού ΓΕΣ, του Αρχηγού Στόλου και του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας καθορίζεται από την ημερομηνία τοποθέτησής τους. Εφόσον στην διάταξη συμπεριλαμβάνεται ο Υπαρχηγός ΓΕΣ, ορθή θα ήταν η αντίστοιχη αντιμετώπιση και των άλλων Υπαρχηγών Π.Ν. και Π.Α. όταν έχουν τον ίδιο βαθμό. Επίσης λόγω θέσεως και καθηκόντων, ενδεχομένως να είναι πιο ορθό οι Αρχηγοί Στόλου και Τακτικής Αεροπορίας, να είναι αρχαιότεροι.

Η διάταξη της παρ. **5 εδ. γ΄ του ίδιου άρθρου** με την οποία προβλέπεται ότι οι ανώτατοι αξιωματικοί Όπλων του Στρατού Ξηράς, Μάχιμοι και Μηχανικοί του ΠΝ και Ιπτάμενοι της ΠΑ είναι αρχαιότεροι των ομοιοβάθμων τους των Κλάδων των ΕΔ

και των ΚΣ, ενδεχομένως να αφήνει κάποιο κενό σχετικά με τους Μηχανικούς και των Αξιωματικούς Αεράμυνας της Π.Α., η εξαίρεση των οποίων ενδεχομένως να εγείρει ζητήματα άνισης μεταχείρισης.

Η **παρ. 4 του άρθρου 7** στην οποία προβλέπεται ότι η Βαθμολογία από «μη αποδεκτά» έως και «καλώς» καθώς και «εξαιρέτα» αιτιολογείται ειδικά και εμπειριστατωμένα και στηρίζεται σε συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, καθώς και σε στοιχεία του ατομικού φακέλου του αξιολογούμενου αξιωματικού, με την απόδειξη των πραγματικών περιστατικών να βαραίνει τον αξιολογητή, ο οποίος φέρει την αντίστοιχη πειθαρχική και ποινική ευθύνη, θεωρείται πως κινείται προς την σωστή κατεύθυνση.

Ομοίως στην **παρ. 3 εδ. γ' του άρθρου 10**, με το οποίο ως καταληκτικός βαθμός για τους αξιωματικούς Αεράμυνας, Υγειονομικού Ιατρούς, Οικονομικούς, Εφοδιαστές, Διοικητικούς και Μετεωρολόγους ορίζεται αυτό του Υποπτεράρχου, ενδεχομένως ορθότερη προσέγγιση να αποτελούσε οι Αξιωματικοί Αεράμυνας να έχουν καταληκτικό βαθμό Αντιπτεράρχου, καθώς πρόκειται για μάχιμη ειδικότητα, κατ' αντιστοιχία και με τους Αξιωματικούς των Σωμάτων του Σ.Ξ. για τους οποίους καταληκτικός βαθμός ορίζεται αυτός του Αντιστράτηγου.

Από άποψη περιεχομένου, για ορισμένες ρυθμίσεις αυτού του Μέρους ενδέχεται να ελλοχεύει κίνδυνος αντισυνταγματικότητας ή ακυρωσιμότητας σε μελλοντικό δικαστικό έλεγχο.

Ειδικότερα, με τις **διατάξεις του Μέρους Β** ορίζεται η βαθμολογική εξέλιξη των Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων. Με τις διατάξεις αυτές αυξάνει ο χρόνος παραμονής σε κάθε βαθμό για την προαγωγή σε επόμενο. Επίσης, ορίζεται ως προϋπόθεση προαγωγής η ύπαρξη κενής Νομοθετημένης Οργανικής Θέσης. Οι ΝΟΘ αποτελούν μια καινούρια πρόβλεψη του νομοσχεδίου, που δεν αντιστοιχεί στα μέχρι σήμερα ισχύοντα στις Ένοπλες Δυνάμεις. Η προϋπόθεση της ύπαρξης κενής ΝΟΘ είναι σφόδρα πιθανό να επηρεάσει και να επιβραδύνει έτι περαιτέρω την εξέλιξη των Αξιωματικών προελεύσεως ΑΣΕΙ.

Για τα ζητήματα των άρθρων 6, 7, 12, 25 (Οργανικές θέσεις, Αξιολόγηση, Κριτήρια προαγωγής και Χρόνος διοίκησης και ειδικής υπηρεσίας αξιωματικών,

αξιωματικών) δια του **άρθρου 28** (Εξουσιοδοτικές Διατάξεις του Μέρους Β') του νομοσχεδίου μεταφέρεται η αρμοδιότητα για ένα πολύ μεγάλο μέρος ουσιαστικών ρυθμίσεων είτε α) σε μη δημοσιεύσιμη Υπουργική απόφαση, είτε σε προεδρικά διατάγματα, είτε σε απλές αποφάσεις ΣΑΓΕ. Σύμφωνα με το άρθρο 43 §2 του Συντάγματος απαιτείται τα ουσιώδη στοιχεία υπηρεσιακής κατάστασης (κριτήρια προαγωγών, αξιολόγηση, υποχρεώσεις, δικαιώματα) πρέπει να ρυθμίζονται από νόμο και όχι από κανονιστικές διοικητικές πράξεις. Τυχόν μελλοντικές Υπουργικές Αποφάσεις επί κρίσιμων θεμάτων (π.χ. κριτήρια αξιολόγησης, διαδικασίες κρίσεων, αριθμοί θέσεων, βαρύτητα κριτηρίων), υπάρχει κίνδυνος να κριθούν ανίσχυρες ως εκδοθείσες καθ' υπέρβασης νομοθετικής εξουσιοδότησης, ενώ η πρόβλεψη περί μη δημοσίευσης της απόφασης περί οργανικών θέσεων (άρθρο 28 παρ. 1) υπάρχει κίνδυνος να προσβληθεί ως αντισυνταγματική, ελλείψει δημοσιότητας κανονιστικής πράξης

Σύμφωνα με το **άρθρο 17 παρ. 9** ως «ευδοκίμως τερματίσαντες τη σταδιοδρομία τους» θα κρίνονται Αξιωματικοί και Υπαξιωματικοί ανεξαρτήτως βαθμού, οι οποίοι έχουν συμπληρώσει πραγματική συντάξιμη υπηρεσία τουλάχιστον τριάντα πέντε (35) ετών και των οποίων η προαγωγή στον επόμενο βαθμό δεν κατέστη δυνατή. Το ίδιο ισχύει και για τους Υπαξιωματικούς. Η υποχρεωτική αποστρατεία των στελεχών με αυτή την διάταξη δημιουργεί δυσμενή διάκριση με τον ισχύοντα ασφαλιστικό-συνταξιοδοτικό νόμο που απαιτεί χρόνο ασφάλισης 40 ετών για απονομή πλήρους σύνταξης. Αν και υπάρχει δυνατότητα εξαγοράς ως πλασματικού του εναπομείναντος χρόνου, χρήσιμη θα ήταν μια πρόβλεψη που δεν θα επιβάρυνε υπέρμετρα την κατηγορία των παραπάνω εργαζομένων στις Ένοπλες Δυνάμεις έναντι όλων των άλλων εργαζομένων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (οι οποίοι δεν προβαίνουν υποχρεωτικά στην χρήση πλασματικού χρόνου, αλλά μπορούν να καλύψουν το διάστημα αυτό με πραγματική απασχόληση).

Το ζήτημα του ισχύοντα ασφαλιστικού-συνταξιοδοτικού νόμου που απαιτεί χρόνο ασφάλισης 40 ετών για απονομή πλήρους σύνταξης αδικεί κατάφωρα του Στρατιωτικούς αφού η προ των 40 ετών «απόλυσή τους» δεν γίνεται με δική τους ευθύνη αλλά της πολιτείας.

Σύμφωνα, επίσης, με την **παρ. 3 εδ. ζ' του άρθρου 17**, ως «προακτέοι κατ' απόλυτη εκλογή» κρίνονται όσοι, σύμφωνα με τα στοιχεία του ατομικού τους φακέλου, πληρούν σωρευτικά τις προβλεπόμενες στο νομοσχέδιο προϋποθέσεις μεταξύ των οποίων και η υπηρεσία σε Επιτελείο ως Διευθυντές Επιτελικής Διεύθυνσης Μείζονος Διοίκησης – Σχηματισμού, της Διοίκησης Διοικητικής Μέριμνας Ναυτικού, της Διοίκησης Ναυτικής Εκπαίδευσης, της Διοίκησης Αεροπορικής Υποστήριξης ή της Διοίκησης Αεροπορικής Εκπαίδευσης ή ως τμηματάρχες ή διευθυντές σε ΓΕ ή σε Γενικές Διευθύνσεις του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας ή ως Διευθυντές Στρατιωτικού Γραφείου του Υπουργού Εθνικής Άμυνας ή Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Άμυνας ή Υφυπουργού Εθνικής Άμυνας ή Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Πλην, όμως ενδεχομένως οι τελευταίες ειδικότητες (Διευθυντού Στρατιωτικού Γραφείου Υφυπουργού Εθνικής Άμυνας και Γενικού Γραμματέα Υπουργείου Εθνικής Άμυνας) να μην καθίσταται δυνατόν να φέρουν το ίδιο αξιολογικό βάρος συγκριτικά με τις υπόλοιπες θέσεις που ρητά αναφέρονται στην εν λόγω παράγραφο.

Στην **παρ. 2 του άρθρου 21** του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου σχετικά με την Διαδικασία κρίσεων αξιωματικών προβλέπεται ότι το αρμόδιο συμβούλιο κρίσεων κρίνει, βάσει των στοιχείων του ατομικού φακέλου του κρινόμενου αξιωματικού και των απόψεων του κρινόμενου αξιωματικού της παρ. 3 του άρθρου 20 και σύμφωνα με την τεκμηριωμένη προσωπική αντίληψη των μελών του. Σύμφωνα με τη νομολογία του ΣτΕ οι κρίσεις πρέπει να βασίζονται σε αντικειμενικά στοιχεία φακέλου, και ως εκ τούτου η διατύπωση αυτή της εν λόγω διάταξης θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι δεν εξασφαλίζει το απαραίτητο τεκμηριωμένο έλεγχο, κατά την αρχή της αξιοκρατίας (άρθρο 103 §7 Συντ).

Επιπλέον, σύμφωνα με την **παρ. 6 του άρθρου 21** του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου κατά τη Διαδικασία κρίσεων αξιωματικών, η δυσμενής κρίση του αρμόδιου συμβουλίου κρίσεων κοινοποιείται στον κρινόμενο αμελλητί. Μετά την κοινοποίησή της, ο κρινόμενος έχει δικαίωμα άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής κατά της απόφασης του συμβουλίου εντός προθεσμίας πέντε (5) εργάσιμων ημερών. Η προθεσμία 5 εργάσιμων ημερών για προσφυγή ενδέχεται να θεωρηθεί υπερβολικά μικρή, ιδίως όταν κρίνεται καριέρα δεκαετιών. Ως εκ τούτου, η εν λόγω

διάταξη μπορεί να θεωρηθεί πάσχουσα αντισυνταγματικότητας, ως αντικείμενη στο άρθρο 20 του Συντάγματος (δικαίωμα δικαστικής προστασίας).

Σύμφωνα με το **άρθρο 24** του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου οι αξιωματικοί οι οποίοι κρίνονται ως «ευδοκίμως τερματίσαντες τη σταδιοδρομία τους» δύνανται, εφόσον το επιθυμούν, να τίθενται κατ' εξαίρεση ΕΟΘ, με απόφαση του αρμόδιου συμβουλίου κρίσεων, όταν δεν έχουν συμπληρώσει πραγματική στρατιωτική συντάξιμη υπηρεσία τριάντα πέντε (35) ετών. Στην περίπτωση αυτή τοποθετούνται στην τελευταία θέση της επετηρίδας των ομοιοβάθμων τους, διατηρώντας τη μεταξύ τους σειρά αρχαιότητας. Η θέση τους αυτοδίκαια στο τέλος της επετηρίδας μπορεί να θεωρηθεί ότι πάσχει αντισυνταγματικότητας, ως υπέρμετρα δυσμενές μέτρο κι ενδεχομένως δυσανάλογο αν δεν υπάρξει πλήρης εξατομικευμένη αιτιολόγηση.

Σύμφωνα με το **άρθρο 26 παρ. 3-4**, του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου προβλέπεται ότι οι αξιωματικοί προάγονται για την κάλυψη κενών οργανικών θέσεων αξιωματικών ανώτερων βαθμών και των αντίστοιχων διοικητικών θέσεων, εξαιρουμένων όσων προάγονται «επ' ανδραγαθία». Ο αριθμός των κενών οργανικών θέσεων ανά βαθμό περιλαμβάνει τις κενές θέσεις που υπήρχαν, καθώς και όσες κενώθηκαν ή δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της ισχύος των πινάκων των τακτικών κρίσεων. Οι θέσεις όσων αποβιώνουν ή αυτών που κηρύσσονται σε αφάνεια θεωρούνται κενές από την επομένη του θανάτου τους ή της κήρυξής τους σε αφάνεια και αυτών που για οποιονδήποτε άλλον λόγο εξέρχονται από τις Ένοπλες Δυνάμεις ή τίθενται ΕΟΘ από την υπογραφή της σχετικής διοικητικής πράξης. Οι προαγωγές σε θέσεις ανώτατων αξιωματικών διενεργούνται άμεσα, ανεξάρτητα από τη συμπλήρωση του ελάχιστου χρόνου παραμονής στον βαθμό ή συνολικής υπηρεσίας αξιωματικού. Η μετατροπή κενών θέσεων ανώτερου βαθμού σε θέσεις κατώτερου βαθμού χωρίς σαφές όριο μπορεί να επηρεάσει την ιεραρχική εξέλιξη και να δημιουργήσει ζητήματα άνισης μεταχείρισης κατ' άρθρο 4 Συντ. μεταξύ στελεχών που αναμένουν προαγωγή.

Με την **παρ. 6 του άρθρου 27** του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου δίνεται στα αρμόδια συμβούλια η δυνατότητα αποφασίζουν για τη διατήρηση επί τιμή του τίτλου της θέσης του αξιωματικού, με βάση την προσωπική αντίληψη των μελών τους για τον κρινόμενο, τα επαγγελματικά και ηθικά του προσόντα και την προσφορά του στις

ΕΔ και στη χώρα, χωρίς να καθορίζονται συγκεκριμένα αντικειμενικά κριτήρια. Η έλλειψη σαφήνειας και λεπτομερών κριτηρίων που δίνει μεγάλη διακριτική ευχέρεια στα αρμόδια συμβούλια για τη σχετική απόφαση κινδυνεύει να κριθεί ότι πάσχει αντισυνταγματικότητας κατά παράβαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου και λόγω υπέρμετρης διακριτικής ευχέρειας χωρίς επαρκείς εγγυήσεις (κατ' άρθρο 25 Σ).

Επιπλέον, σύμφωνα με το **εδ. ε' του άρθρου 5 του άρθρου 27** προβλέπεται ότι με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, κατόπιν απόφασης του αρμοδίου συμβουλίου κρίσεων, μπορεί να διατηρεί επί τιμή τον τίτλο της θέσης του σε αποστρατεία ο Υπαρχηγός ΓΕΣ. Ενδεχομένως η εν λόγω διάταξη να χρήζει βελτίωσης σχετικά με τις αντίστοιχες θέσεις των Υπαρχηγών του Π.Ν και της Π.Α.

Η σύμφωνα με το **άρθρο 29** διατήρηση προνομιακής (σε σχέση με την επικείμενη) αντιμετώπισης για στελέχη που είχαν 25ετή υπηρεσία έως 2012 εισάγει ενδεχομένως άνιση μεταχείριση μεταξύ αξιωματικών με ίδια καθήκοντα. Η εν λόγω μεταβατική διάταξη δύναται να θεωρηθεί ως αντικείμενη στην αρχή της αναλογικότητας, ως μη επαρκώς αιτιολογημένη.

ΜΕΡΟΣ Γ' ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΜΟΝΙΜΩΝ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ (άρθρα 32-56)

Οι διατάξεις του Μέρους Γ' (**άρθρα 32-56**), και ιδίως το Παράρτημα Α, καθιερώνουν προδιαγεγραμμένη σταδιοδρομία για τους μόνιμους Υπαξιωματικούς κατά τρόπο ανεξάρτητο από αξιολόγηση, επαγγελματική επίδοση, εκπαίδευση και διοικητική ικανότητα, καθώς φαίνεται α) να επιβάλλονται άνισα ανώτατα όρια εξέλιξης σε στελέχη με ίδια προσόντα, β) η εξέλιξη αποσυνδέεται από τα ατομικά χαρακτηριστικά και συναρτάται μόνο από το έτος αποφοίτησης και γ) οι επιβαλλόμενοι περιορισμοί είναι δυσανάλογοι και αδικαιολόγητοι και ως εκ τούτων τίθεται ζήτημα αντισυνταγματικότητας στο έδαφος των άρθρων 4, 103 και 25 Συντ. που θεμελιώνουν την αρχή της ισότητας, της αξιοκρατίας και της αναλογικότητας.

Περαιτέρω, οι μισθολογικές βαθμίδες που συνδέονται με την προέλευση και όχι με την επίδοση, οδηγούν σε νέες μισθολογικές ρυθμίσεις που ενδέχεται να

παράγουν άνιση μεταχείριση στελεχών με ίδια εκπαίδευση και ευθύνη, σε αντίθεση με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 4 του Συντ.

Μέχρι σήμερα την ευθύνη των αποφάσεων όλων των κλιμακίων διοικήσεως των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων την είχαν τα εκ των ΑΣΕΙ προερχομένων στελέχη με εξαίρεση κάποια κλιμάκια διοικήσεως λόχου και κάτω.

Αυτό δεν μπορεί να αλλάξει διότι διαλύονται όλες οι ΕΔ. Τέλος και στο ελληνικό δημόσιο, οι υπάλληλοι κατατάσσονται σε κατηγορίες (ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ, ΥΕ) και βαθμούς (Α', Β', Γ', Δ', Ε'), με εισαγωγικό βαθμό τον Δ' για ΠΕ/ΤΕ/ΔΕ (Α' ο ανώτερος) και τον Ε' για ΥΕ (Β' ο ανώτερος), όπου επίσης υπάρχουν μισθολογικές διαφορές με όμοια εκπαίδευση αλλά διαφορετική θέση και διαφορετικά χρόνια υπηρεσίας.

Ειδικότερα, με τις διατάξεις αυτές καταργείται, επί της ουσίας, η δυνατότητα προαγωγής σε βαθμό Αξιωματικού. Θεσπίζεται κλίμακα βαθμολογικής εξέλιξης από τον βαθμό του Επιλοχία μέχρι τον βαθμό του Ανθστη, με επιμέρους «εσωτερικές» διακρίσεις ανά βαθμό (Επιλοχίας Β' Τάξης, Επιλοχίας Α' Τάξης, Επιλοχίας Ανεξάρτητης Υπομονάδας, Αρχιλοχίας Β' Τάξης, Αρχιλοχίας Α' Τάξης, Αρχιλοχίας Μονάδας, Ανθυπασπιστής Β' Τάξης, Ανθυπασπιστής Α' Τάξης, Ανθυπασπιστής Διοίκησης Σχηματισμού, Ανθυπασπιστής Διοίκησης Μείζονος Διοίκησης - Μείζονος Σχηματισμού, Ανθυπασπιστής Διοίκησης Γενικού Επιτελείου, Ανθυπασπιστής ΓΕΕΘΑ).

Ο εκσυγχρονισμός και ενοποίηση ρυθμίσεων – καταστάσεων φαίνεται να επιτυγχάνεται μόνο τυπικά, καθώς οι ουσιαστικές ρυθμίσεις φαίνεται να περιέχουν ασάφειες που αποτρέπουν τον εκσυγχρονισμό του συστήματος κρίσεων. Η Αναβάθμιση λειτουργίας των στρατιωτικών σχολών, αν και σαν πρόθεση κρίνεται θετική, στην πράξη φαίνεται να υποβαθμίζει κατά τα οριζόμενα στο Παράρτημα Α την προβλεπόμενη τετραετή φοίτηση των ΑΣΜΥ, με την πρόβλεψη χαμηλών ανώτατων ορίων εξέλιξης στους αποφοίτους, γεγονός που δεν συνάδει με την αρχή της ισότητας μεταξύ παλαιών και νέων σειρών και την αρχή της προστατευόμενης εμπιστοσύνης των πολιτών (άρθρα 4 και 25 Συντ). Περαιτέρω, άλλη μια πρόβλεψη του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου, η οποία κρίνεται θετική σαν πρόβλεψη, αλλά τελικά δείχνει ότι μπορεί να καταστεί πρακτικά ανεφάρμοστη είναι η Μετάταξη ΑΣΜΥ σε αξιωματικούς. Κι αυτό διότι ενώ το νομοσχέδιο τυπικά το αναφέρει, πρακτικά

φαίνεται οι ίδιες οι λοιπές διατάξεις του να περιορίζουν δραστικά τη δυνατότητα, ιδίως εφόσον το Παράρτημα Α αποκλείει μεγάλο αριθμό σειρών.

Με το **άρθρο 36** ορίζεται ότι η εξέλιξη των υπηρετούντων αξιωματικών που προέρχονται από υπαξιωματικούς και των υπηρετούντων Ανθυπασπιστών και υπαξιωματικών αποτυπώνεται σε Παράρτημα στον Νόμο (Παράρτημα Α). Από το εν λόγω παράρτημα προκύπτει ότι οι υπηρετούντες αξιωματικοί εξ υπαξιωματικών που έχουν ήδη τον βαθμό του Ανθλγού ή ανώτερο (έως Αντισυνταγματάρχη) παραμένουν στάσιμοι στον ίδιο βαθμό μέχρι τη λήξη της σταδιοδρομίας τους. Οι υπηρετούντες Ανθστες θα προαχθούν, σε βάθος χρόνου, μόνο μέχρι τον βαθμό του Ανθλγου ενώ κατώτεροι (από Λχιας έως Αλχίας) προάγονται μόνο μέχρι τον βαθμό του Ανθστη (Διοικήσεως, Α Τάξης ή Β' Τάξης).

Προκύπτει, επομένως, ότι δι' αυτού λαμβάνει χώρα αναδρομική αμφισβήτηση διαδικασίας κατάταξης και σταδιοδρομίας Αποφοίτων Ανωτέρων Στρατιωτικών Σχολών Υπαξιωματικών (ΑΣΣΥ) (προϋπηρεσίας 32 ετών και πλέον) κατά παράβαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αρχής της ισότητας, της αρχής της ασφάλειας δικαίου (άρθρο 25 παρ. 1 Συντ.), της αρχής απαγόρευσης αναδρομικότητας δυσμενών διοικητικών πράξεων, της αρχής αναλογικότητας, της προστασίας της υπηρεσιακής κατάστασης, του δικαιώματος στην επαγγελματική εξέλιξη και της εν γένει αξίας του ανθρώπου. Κρίνεται δε σκόπιμο το Μέρος Γ' και το Παράρτημα Α' να αναδιατυπωθούν πλήρως, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνταγματική νομιμότητα, η αξιοκρατία και η επιχειρησιακή ετοιμότητα των Ενόπλων Δυνάμεων.

Για όλα τα παραπάνω, εκτιμάται ότι ο νόμος πρέπει να ισχύσει για όσους εισέρχονται το 2026 στις Παραγωγικές σχολές με εξαίρεση το μισθολόγιο. Το κράτος πρέπει να οικοδομήσει σχέση εμπιστοσύνης με τους πολίτες, τους νέους ανθρώπους και το Στρατιωτικό σώμα σεβόμενο τις συνταγματικές προβλέψεις για την ιδιαίτερη κατηγορία αυτών των κρατικών λειτουργιών.

ΜΕΡΟΣ Δ΄ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΟΠΛΙΤΩΝ (άρθρα 57-65)

Με τις **διατάξεις του Μέρους Δ** ορίζεται η βαθμολογική εξέλιξη των Επαγγελματιών Οπλιτών, οι οποίοι εξελίσσονται από βαθμό Στρατιώτη μέχρι βαθμό Επιλοχία Διοίκησης Α΄ Τάξης.

Οι διατάξεις αυτές φαίνεται να πλήττουν τους Επαγγελματίες Οπλίτες (ΕΠΟΠ) σε σχέση με τους αξιωματικούς και τους μόνιμους υπαξιωματικούς, καθώς όπως αναφέρεται ρητά στην παρ. 2 του άρθρου 59 «Οι ΕΠΟΠ προάγονται αποκλειστικά για κάλυψη κενών οργανικών θέσεων ανώτερων βαθμών», γεγονός το οποίο πρακτικά αποτελεί βαθμολογική καθήλωση. Για πρώτη φορά εισάγεται ως προϋπόθεση προαγωγής στον επόμενο βαθμό η ύπαρξη κενής οργανικής θέσης. Οι οργανικές θέσεις είναι αυτές που θα καθορίζουν εφεξής, μεταξύ άλλων αλλά πρωτίστως, την εξέλιξη των στρατιωτικών ανά έτος, κατά κατηγορία και βαθμό. Στην πράξη οι οργανικές θέσεις δύναται να μεταβάλλονται μέσω των εξουσιοδοτικών διατάξεων, χωρίς προηγούμενο μακροχρόνιο σχεδιασμό. Το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο, το οποίο συνδέει την εξέλιξη με μεταβαλλόμενα οργανικά κενά, καθιστώντας την πορεία των ΕΠΟΠ αστάθμητη και αβέβαιη, αντιβαίνει στην αρχή της αξιοκρατίας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των πολιτών.

Η κατηγορία των ΕΠΟΠ, επομένως, παραμένει με τον τόπο αυτό καθηλωμένη χωρίς πραγματική προοπτική υπηρεσιακής εξέλιξης επί δύο δεκαετίες. Το νέο βαθμολόγιο στο Παράρτημα «Β» δεν φαίνεται να λύνει υφιστάμενες παθογένειες, παρά να τις παγιώνει, (αφαιρώντας μάλιστα και έναν βαθμό), γεγονός που επιβαρύνει ακόμη περισσότερο μια ήδη στρεσογόνα υπηρεσιακή πορεία, τη στιγμή που αυτό που απαιτείται είναι η θεσμοθέτηση σταθερών πλαισίων προαγωγών, σύμφωνα με τα οποία υπάρχει ρητή πρόβλεψη, κριτήρια και ποσοστά προαγωγών και προοπτικές.

Με το **άρθρο 59** ορίζεται η εξέλιξη των υπηρετούντων Εθελοντών Μακράς Θητείας και Επαγγελματιών Οπλιτών, η οποία αποτυπώνεται ομοίως σε Παράρτημα στον Νόμο (Παράρτημα Β). Από το εν λόγω παράρτημα προκύπτει ότι οι υπηρετούντες ΕΜΘ παραμένουν στον βαθμό που υπηρετούν σήμερα, χωρίς οποιαδήποτε πρόβλεψη προαγωγής, αντί της προαγωγής μέχρι βαθμό Υπλγου που

ισχύει μέχρι σήμερα. Αντιστοίχως, οι υπηρετούντες ΕΠΟΠ εξελίσσονται μέχρι το βαθμό του Επιλοχία (Διοικήσεως ή Α' Τάξης) και όχι τον βαθμό του Αρχιλοχία, όπως ίσχυε μέχρι σήμερα.

Περαιτέρω, το προτεινόμενο νομοσχέδιο παρουσιάζει όπως προαναφέρθηκε εκτεταμένο πλαίσιο εξουσιοδοτικών διατάξεων που αφορά μάλιστα ουσιώδεις ρυθμίσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί και το **άρθρο 64**, με το οποίο επιτρέπεται ο καθορισμός ουσιαστικών προσόντων και η πρόβλεψη διαδικασιών αξιολόγησης των ΕΠΟΠ, μέσω κανονιστικών πράξεων αντί νομοθετικής πρόβλεψης. Η πρόβλεψη αυτή δεν συνάδει με την παρ. 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος, το οποίο επιτρέπει κανονιστικές εξουσιοδοτήσεις μόνο για ειδικότερα ζητήματα. Απαιτείται η θεσμική πρόβλεψη για δημοσιότητα και σαφή κριτήρια για τις εκδοθεισόμενες αποφάσεις, ώστε να πληρούν τις προϋποθέσεις του ως άνω συνταγματικού άρθρου: οι αποφάσεις που επηρεάζουν εξέλιξη θα πρέπει να είναι δημοσιευμένες και τα κριτήρια κρίσεων να είναι γνωστά και προσβάσιμα. Το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο που επιτρέπει τον καθορισμό κρίσιμων παραμέτρων με μη δημοσιευόμενες ΥΑ μπορεί να ευνοεί τη δημιουργία πλαισίου διαφορετικής μεταχείρισης, ελλιπούς λογοδοσίας και απουσία σταθερών κανόνων αξιολόγησης που αντίκειται σε κάθε έννοια διαφάνειας που εφαρμόζεται διεθνώς.

Συνοψίζοντας, επί των Μερών Β' και Γ':

Οι ρυθμίσεις των **άρθρων 36 και 59** θέτουν έντονα το ζήτημα της ασφάλειας δικαίου και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης. Οι αρχές αυτές απορρέουν από το άρθρο 25 παρ. 1 Συντ. και κατοχυρώνουν την προβλεψιμότητα των κανόνων δικαίου και την απαγόρευση αιφνίδιων, αναδρομικών μεταβολών που ανατρέπουν εύλογες προσδοκίες των διοικουμένων. Το προσχέδιο προβλέπει μεν μεταβατική περίοδο, πλην όμως για σημαντικό αριθμό στελεχών δεν προβλέπεται οποιαδήποτε μελλοντική προαγωγή, ενώ και για τους υπόλοιπους υπάρχει σημαντική απώλεια βαθμών.

Περαιτέρω, μια σειρά σημαντικών ζητημάτων σταδιοδρομικής εξέλιξης προβλέπεται ότι θα οριστεί με κανονιστικές πράξεις. Τα άρθρα 54 και 64

παραπέμπουν σε Προεδρικά Διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις την ουσιαστική ρύθμιση σημαντικών ζητημάτων όπως:

- ο καθορισμός οργανικών θέσεων,
- η διάρθρωση σωμάτων και ειδικοτήτων,
- η συγκρότηση ή κατάργηση εποπτεϊκών,
- η αξιολόγηση και τα ουσιαστικά προσόντα των στελεχών,
- τα κριτήρια προαγωγής,
- κρίσιμα στοιχεία του νέου συστήματος σταδιοδρομίας.

Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 43 §2, η εξουσιοδότηση πρέπει να είναι «ειδική και ορισμένη», ενώ για υπουργικές πράξεις επιτρέπεται μόνον σε ειδικότερα, τεχνικά ή λεπτομερειακά θέματα. Επομένως, τίθεται το ερώτημα αν οι παρεχόμενες νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις κινούνται σε συνταγματικώς ανεκτά επίπεδα.

ΜΕΡΟΣ Ε΄ ΜΕΤΑΤΑΞΕΙΣ ΜΟΝΙΜΩΝ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΟΠΛΙΤΩΝ (άρθρα 66-71)

Άλλη μια διάταξη του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου, η οποία κρίνεται θετική κατ' αρχήν σαν ρύθμιση, αλλά φαίνεται να υπάρχει το ενδεχόμενο να εν συνεχεία καταστεί πρακτικά ανεφάρμοστη, είναι το **άρθρο 66** σχετικά με την μετάταξη ΑΣΜΥ σε αξιωματικούς. Κι αυτό διότι ενώ το νομοσχέδιο τυπικά κάνει τη σχετική πρόβλεψη, πρακτικά φαίνεται οι ίδιες οι λοιπές διατάξεις του να περιορίζουν δραστικά τη δυνατότητα, ιδίως εφόσον το Παράρτημα Α αποκλείει μεγάλο αριθμό σειρών.

Περαιτέρω, τα κριτήρια των μετατάξεων θα ήταν χρήσιμο να διασφαλίζουν την κατοχή, από πλευράς υποψηφίων προς μετάταξη, υψηλών προσόντων στρατιωτικής και ακαδημαϊκής εκπαίδευσης και σε συνάφεια με την ειδικότητα της προς τοποθέτηση θέσης.

ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ (άρθρα 72-91)

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις, το μισθολόγιο των Ενόπλων Δυνάμεων αποσυνδέεται από εκείνο των Σωμάτων Ασφαλείας. Πρόκειται για μια αλλαγή μετά από τουλάχιστον 30 χρόνια «κοινού» μισθολογίου των εν λόγω κατηγοριών υπαλλήλων. Συγκεκριμένα, ο Ν. 2448/1996 όριζε κατά ομοιόμορφο τρόπο τις «μισθολογικές ρυθμίσεις μόνιμων στελεχών των ΕΔ και αντιστοίχων της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και του Λιμενικού», ενώ η ίδια αντιστοιχία ακολουθήθηκε στα άρθρα 50 και 51 Ν. 3205/2003 αλλά και στα άρθρα 126 και επ. του Ν.4472/2017-

Ειδικότερα, στο **άρθρο 73** η κατηγορία των υπαξιωματικών, ανθυπασπιστών και αξιωματικών που προέρχονται από τις παραγωγικές σχολές υπαξιωματικών των ΕΔ (ΑΣΣΥ και ΑΣΜΥ) ορθότερο φαίνεται για λόγους αναλογικότητας να ενταχθούν στην Α μισθολογική κατηγορία (ΜΚ), εφόσον πρόκειται για αποφοίτους σχολών ανώτατης εκπαίδευσης ΑΣΜΥ, όπως συμβαίνει στους αποφοίτους ΑΣΕΙ. Σημειωτέον, ότι στο άρθρο 78 προβλέπεται ότι οι Δόκιμοι Έφεδροι Αξιωματικοί (ΔΕΑ), οι έφεδροι Ανθυπολοχαγοί – Υπολοχαγοί εκ ΔΕΑ θα λαμβάνουν ποσοστά βασικού μισθού της Α ΜΚ. Επίσης, η κατηγορία των Εθελοντών Μακράς Θητείας ορθότερο θεωρείται να ενταχθεί στην Β' ΜΚ, όπως προβλέπεται για τους μονιμοποιηθέντες εθελοντές και εθελόντριες του ν.δ. 445/1974 (Α' 60) και του ν. 705/1977 (Α' 279) που είναι αντιστοιχίας προέλευσης, για τους ίδιους παραπάνω αναφερόμενους λόγους.

Τα προβλεπόμενα στο **άρθρο 76** τρία τελευταία κλιμάκια του βασικού μισθού της Β' και Γ' κατηγορίας δηλαδή το 18^ο, 19^ο και 20^ο φαίνεται να είναι στην ουσία μη χορηγούμενα, καθόσον αφορούν πάνω από 35 χρόνια υπηρεσίας, το οποίο συνεπάγεται ότι θα έχει αποστρατευτεί το σύνολο του προσωπικού των κατηγοριών αυτών.

Από το **άρθρο 77** προκύπτει ότι για τις μισθολογικές βαθμίδες των κατηγοριών Β' και Γ' υφίστανται δύο πίνακες, εκ των οποίων ένας ισχύει μέχρι 31-12-2026 και ένας από 1-1-2027 και γεγονός το οποίο που σημαίνει ότι έχει άμεση σύνδεση με τον βαθμολογικό. Θα πρέπει δε να σημειωθεί ότι:

∅ Οι 4 πρώτες μισθολογικές βαθμίδες της Β' κατηγορίας που είναι οι υψηλότερες δηλ. Υ12, Υ11, Υ10 και Υ9 θα αφορούν έναν αριθμό 289 στρατιωτικών

∅ Οι 4 πρώτες μισθολογικές βαθμίδες της Γ' κατηγορίας που είναι οι υψηλότερες δηλ. E12, E11, E10 και E9 θα αφορούν έναν αριθμό 930 στρατιωτικών σε σύνολο περίπου 30.000 στελεχών

Στο **άρθρο 78** προβλέπεται ότι ενώ οι σπουδαστές Ανώτατων Στρατιωτικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων λαμβάνουν το πενήντα τοις εκατό (50%) του βασικού μισθού του εισαγωγικού ΜΚ της Κατηγορίας Α', οι σπουδαστές ΑΣΜΥ λαμβάνουν μόνο το είκοσι τέσσερα τοις εκατό (24%) του βασικού μισθού του εισαγωγικού ΜΚ της Κατηγορίας Β', γεγονός το οποίο αντιβαίνει στην αρχή της ίσης μεταχείρισης. Στο πνεύμα της αρχής αυτής ορθότερο κρίνεται και οι σπουδαστές ΑΣΜΥ να λαμβάνουν το πενήντα τοις εκατό (50%) του βασικού μισθού του εισαγωγικού ΜΚ της Κατηγορίας Β'.

Στο **εδ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 79** δεν υφίσταται πρόβλεψη για επίδομα θέσης ευθύνης στην Γ' κατηγορία, ενώ στους Οπλίτες Βραχείας Ανακατάταξης αδικαιολόγητα δεν χορηγείται η ειδική αποζημίωση της νυχτερινής απασχόλησης και το επίδομα ιδιαιτέρων συνθηκών και επικινδυνότητας, γεγονότα τα οποία δεν συνοδεύονται από ειδική αιτιολόγηση επί των συγκεκριμένων παραλείψεων.

Με το **άρθρο 85** θεσπίζεται προσωπική διαφορά γεγονός το οποίο σημαίνει ότι σε κάποιες περιπτώσεις θα εφαρμοστούν μειώσεις, ενώ για τον υπολογισμό της αναφέρεται σε διατάξεις που καταργούνται με το άρθρο 91¹⁴.

ΜΕΡΟΣ Ζ' ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ (άρθρα 92-112)

Τα **άρθρα 101 έως 105** αναφέρονται στις ειδικές καταστάσεις της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 98 στις οποίες τίθενται οι μόνιμοι εν ενεργεία αξιωματικοί και οι μόνιμοι υπαξιωματικοί λόγω τραύματος, νοσήματος, πάθησης ή πτητικής ακαταλληλότητας και η σχετική αξιοποίησή τους αποκλειστικά σε ορισμένες μόνο

¹⁴ Ενδεικτικό παράδειγμα τέτοιας μείωσης αποδοχών θα μπορούσε να αποτελέσει στέλεχος προερχόμενος εξ ΑΣΣΥ με έτος εισαγωγής το 2013 με 24 χρόνια υπηρεσίας και δύο τέκνα, το οποίο με το νέο μισθολόγιο θα παίρνει 1.682€, ενώ με το παλαιό μισθολόγιο λάμβανε 1.695€ και ως εκ τούτου με τις νέες διατάξεις θα παίρνει 13€ λιγότερα

από τις θέσεις που προβλέπονται για τον βαθμό τους, τη διάκριση ή τη γενική ειδικότητά τους σε καθήκοντα γραφείου.

Η συνακόλουθη μείωση αποδοχών (μέσω επιδομάτων) που συνεπάγεται η προβλεπόμενη -δια των υπό επεξεργασία ρυθμίσεων - ειδική κατάσταση αξιωματικών και υπαξιωματικών δύναται να εγείρει ζητήματα αντισυνταγματικότητας, ως αντιβαίνουσα στην αρχή της ισότητας, δια της οποίας προβλέπεται ότι οποιαδήποτε διαφοροποίηση στις αποδοχές βασίζεται αποκλειστικά στην κατάσταση υγείας του εργαζομένου συνιστά ανεπίτρεπτη διάκριση. Η πάγια νομολογία του ΣτΕ δέχεται ότι μισθολογικές διαφοροποιήσεις είναι ανεκτές μόνο όταν συνδέονται απολύτως και αντικειμενικά με τη φύση και την ποσότητα της παρεχόμενης εργασίας. Περαιτέρω, δια του άρθρου 22 Συντ. (προστασία της εργασίας) απαγορεύεται η δυσμενής μεταχείριση των εργαζομένων λόγω προβλημάτων υγείας. Η μείωση των αποδοχών σε άτομο που εργάζεται κανονικά, έστω και σε προσαρμοσμένα καθήκοντα (reasonable accommodation), συνιστά προσβολή του πυρήνα του δικαιώματος στην εργασία και της αρχής της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξία. Περαιτέρω κατά το άρθρο 21 Συντ. (προστασία της υγείας) το Κράτος έχει την υποχρέωση να μεριμνά για την υγεία των πολιτών και των λειτουργών του. Η μείωση αποδοχών λόγω ασθένειας ή βλάβης που συχνά προήλθε από την υπηρεσία, αντιστρατεύεται την υποχρέωση πρόνοιας του Κράτους. Η προτεινόμενη ρύθμιση περιέχει στοιχεία που προσκρούουν και στις υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις και συγκεκριμένα α) με το άρθρο 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. την Οδηγία 2000/78/ΕΚ για την ίση Μεταχείριση στην Εργασία που ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία κυρίως με τον νόμο 4443/2016, καθώς και με το άρθρο 14 στην ΕΣΔΑ και το άρθρο 1ο του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

Το **άρθρο 106** στο οποίο ορίζονται οι υποχρεώσεις αξιωματικών και υπαξιωματικών προβλέπει ότι: α) απαγορεύεται η συμμετοχή τους σε νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων οι οποίες ασκούν κριτική σε θέματα διοίκησης, οργάνωσης και λειτουργίας των Ενόπλων Δυνάμεων, με εξαίρεση τις ενώσεις του άρθρου 30Γ του ν. 1264/1982 (Α' 79), ή που εμπλέκονται σε ζητήματα χάραξης της γενικής πολιτικής της Χώρας, β) απαγορεύεται η κατοχή οποιαδήποτε θέσης σε φορείς του δημοσίου τομέα της περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014

(Α' 143), σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού και σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου εκτός των ΕΔ., ενώ φαίνεται γ) να προβλέπονται περιορισμοί στην ιδιωτική απασχόλησή τους, με παράλληλη εισαγωγή ορισμένων εξαιρέσεων (λ.χ. για συγκεκριμένα σώματα όπως το «Κοινό Σώμα Πληροφορικής» στο οποίο επιτρέπεται η άσκηση ιδιωτικής επαγγελματικής δραστηριότητας σε ώρες εκτός υπηρεσίας και για συγκεκριμένες ειδικότητες όπως αυτές της Πληροφορικής και των υγειονομικών).

Η ρύθμιση του **άρθρου 106**, εμποδίζοντας αξιωματικούς/υπαξιωματικούς να συμμετέχουν σε ενώσεις ικανές να ασκούν κριτική σε θέματα διοίκησης των ΕΔ, στερεί μια βασική συνταγματική ελευθερία — ανεξάρτητα αν αυτό γίνεται για λόγους «σωστής λειτουργίας της άμυνας». Παλαιότερη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ) έχει κρίνει ότι τέτοιες προϋποθέσεις εγκρίσεων (προέγκρισης από υπηρεσία) για συμμετοχή σε συλλογικά όργανα αντιβαίνουν στο άρθρο 12 του Συντάγματος (παραβίαση του δικαιώματος της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι). Επιπλέον, η δια του ίδιου άρθρου απαγόρευση της εκλογής αξιωματικών και υπαξιωματικών σε δημοτικά/περιφερειακά αξιώματα (ΟΤΑ) πλήττει το δικαίωμα εκλέγεσθαι και εκλέγειν που προστατεύονται από τις διατάξεις 51 και 55 του Συντάγματος. Δεδομένου ότι η διάταξη είναι οριζόντια και από την οποία δεν προκύπτει ύπαρξη εξατομικευμένων ή αναλογικών εξαιρέσεων, φαίνεται να εισάγει ανεπίτρεπτο περιορισμό ατομικών δικαιωμάτων, οι οποίοι θα ήταν εύλογοι μόνο αν δικαιολογούνταν ρητά λόγω αναγκαιότητας, καταλληλότητας και αναλογικότητας.

Τέλος, η μη πρόβλεψη δυνατότητας στους αξιωματικούς και αξιωματικούς να ασκήσουν ιδιωτικό επάγγελμα / δράση μετά την αποδεσμευμένη υπηρεσία ή κατά τις εκτός υπηρεσίας ώρες για πολλές ειδικότητες, ενώ για άλλες — όπως πληροφορικής — προβλέπεται σχετικό δικαίωμα, ενδέχεται να εγείρει ζητήματα άνισης μεταχείρισης, ενώ μπορεί να οδηγήσει στην συνύπαρξη αντικρουόμενων διατάξεων σε σχέση με την προϋφιστάμενη νομοθεσία (όπως λ.χ. με το νόμος 4804/2021 που επέτρεπε στα στελέχη των ΕΔ να είναι εκλεγμένα μέλη ΟΤΑ ή να συμμετέχουν σε συλλόγους / ενώσεις).

ΜΕΡΟΣ Η΄ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΟΠΛΩΝ

ΔΥΝΑΜΕΩΝ (άρθρα 113-170)

Με τα **άρθρα 113-170** του Μέρους Η΄ του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου προβλέπεται η σύσταση της Διακλαδικής Διοίκησης Ακαδημαϊκής Εκπαίδευσης (ΔΙΔΑΕ), στην οποία θα υπάγονται: α) η Στρατιωτική Σχολή Αξιωματικών Σωμάτων (ΣΣΑΣ), β) η Σχολή αξιωματικών Νοσηλευτικής (ΣΑΝ), γ) η Σχολή Εθνικής Άμυνας (ΣΕΘΑ), δ) η Ανώτατη Διακλαδική Σχολή Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ), ε) τα ΑΣΕΙ για θέματα ακαδημαϊκής εκπαίδευσης και στ) οι ΑΣΜΥ για θέματα ακαδημαϊκής εκπαίδευσης, με σκοπό να εξορθολογιστεί η στρατιωτική εκπαίδευση, σε όλα γνωστικά και επιχειρησιακά αντικείμενα. Η ρύθμιση αυτή έχει ως πρόθεση να καταστήσει τις στρατιωτικές σχολές, εκ νέου θελκτικές στους πιθανούς υποψηφίους, μέσω της προαγωγής της ακαδημαϊκής συνεργασίας και διάδρασης με ακαδημαϊκούς και εκπαιδευτικούς φορείς της Χώρας ή του εξωτερικού, ενώ στοχεύει και στην παροχή κινήτρων στους φοιτητές των στρατιωτικών σχολών, διευρύνοντας το ερευνητικό τους έργο και ιδρύοντας και τον συντονίζοντας προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών που θα διοργανώνονται από τα ΑΣΕΙ, τη ΣΕΘΑ και την ΑΔΙΣΠΟ.

Η ρύθμιση του **άρθρου 119** για σύσταση στη ΔΙΔΑΕ Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) ως διακριτή οικονομική οντότητα, με σκοπό την διαχείριση και αξιοποίηση των πόρων της παρ. 3 υπέρ των ΑΣΕΙ, ΑΣΜΥ, ΣΣΑΣ, ΣΑΝ, ΣΕΘΑ και ΑΔΙΣΠΟ για την κάλυψη δαπανών, οποιουδήποτε είδους, απαραίτητων για τις ανάγκες σχεδιασμού και υλοποίησης επιστημονικών και ερευνητικών προγραμμάτων, διοργάνωσης ερευνητικών και εκπαιδευτικών σεμιναρίων και συνεδρίων, παροχής επιστημονικών και τεχνολογικών υπηρεσιών, εκπόνησης ειδικών μελετών, εκτέλεσης δοκιμών, μετρήσεων, εργαστηριακών εξετάσεων και αναλύσεων για την ερευνητική δραστηριότητα, καθώς και την εκτέλεση έργων υποδομών που σχετίζονται με τις παραπάνω δραστηριότητες, αξιολογείται ως θετική.

Αν και η αρχική πρωτοβουλία για αναβάθμιση της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης των Ενόπλων Δυνάμεων είναι κατ' αρχήν θετική και χρήσιμη, το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο περιέχει σημεία προβληματισμού τα οποία χρήζουν άμεσης βελτίωσης.

Αρχικά πρέπει να σημειωθεί ότι για να πραγματοποιηθεί μια μεταρρύθμιση ακαδημαϊκής εκπαίδευσης των Ε.Δ. αυτού του βεληνεκού με βιωσιμότητα και αποτελεσματικότητα, απαιτείται διαβούλευση, συντονισμός και συνεργασία σε χρόνο ικανό μεταξύ του ΥΠΕΘΑ με το Υπουργείο Παιδείας, αλλά και την ΕΘΑΑΕ, ώστε να υπάρξει πλήρης αναδιοργάνωση των προγραμμάτων και της δομής της σχολής.

Επιπλέον, σύμφωνα με το **άρθρο 113** με την σύσταση της ΔΙΔΑΕ αφαιρούνται αρμοδιότητες και πεδία ευθύνης από τα Γ.Ε., ενώ σύμφωνα με τα προβλεπόμενα οι σπουδαστές των ΑΣΕΙ και ΑΣΜΥ για ένα μέρος της εκπαίδευσης τους θα υπάγονται στα Γ.Ε. και για το υπόλοιπο στην ΔΙΔΑΕ. Ως εκ τούτου δημιουργείται σύγχυση ως προς την αρμοδιότητα και την ανάληψη ευθύνης για το τελικό αποτέλεσμα. Επιπλέον, αντί για την σκοπούμενη μείωση της γραφειοκρατίας (σύμφωνα με την παρ. 1εδ. δ του άρθρου) πιθανολογείται αύξηση αυτής, αλλά και αλληλοεπικάλυψη καθηκόντων μεταξύ Γ.Ε., ΔΙΔΑΕ, ΓΕΕΘΑ.

Ειδικότερα, όσον αφορά την ακαδημαϊκή αναβάθμιση των ΑΣΣΥ σε ΑΣΜΥ θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρά το γεγονός ότι οι σπουδαστές θα λαμβάνουν τη προβλεπόμενη στα άρθρα 120 επ. ανώτατη εκπαίδευση, θα ονομάζονται τελικά ως απόφοιτοι μόνιμοι υπαξιωματικοί στο 3ο έτος σύμφωνα με το **άρθρο 131**, λαμβάνοντας βεβαίωση αντί για πτυχίο. Με τις υπό επεξεργασία διατάξεις δηλαδή δεν προβλέπεται να λαμβάνουν βαθμό ανθυπολοχαγού κι αντιστοίχων, με αποτέλεσμα να υποβαθμίζονται βαθμολογικά χάνοντας έξι (6) βαθμούς Αξιωματικού, γεγονός το οποίο αποτελεί αντίφαση σε σχέση και με το σκοπό της μεταρρύθμισης, όπως παραπάνω αναφέρεται.

Οι παραπάνω σχολές αν και θα θεωρούνται ανώτατες, δεν θα παρέχουν κατ' αντιστοιχία με τα ΑΕΙ δυνατότητα φοίτησης σε προγράμματα μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών, ενώ με το **άρθρο 132** μη ολοκλήρωση του προγράμματος σπουδών εντός της ελάχιστης διάρκειας σπουδών θα συνεπάγεται την πειθαρχική ευθύνη και υποχρεωτική κρίση από τα αρμόδια συμβούλια στον βαθμό του Επιλοχία Β' Τάξης και αντιστοίχων ως «προακτέων κατ' αρχαιότητα», επίσης αναντίστοιχα με όσα ισχύουν για τις Ανώτατες Σχολές.

Τέλος σύμφωνα με το **άρθρο 122** του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου, τα προγράμματα πρώτου κύκλου σπουδών των ΑΣΜΥ θα διαρκούν οκτώ (8) πλήρη ακαδημαϊκά εξάμηνα εκ των οποίων το καθένα αντιστοιχεί σε τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες (European Credit Transfer and Accumulation System – ECTS). Για τις πιστωτικές αυτές μονάδες θα πρέπει να αναφέρεται ο Φορέας Πιστοποίησης όπως: «Πιστοποιούμενες από».

Σύμφωνα με το β' εδάφιο του εν λόγω άρθρου προβλέπεται ότι μέρος του προγράμματος σπουδών του τέταρτου έτους δύναται να υλοποιείται σε σχολεία εφαρμογής του ΣΞ ή μονάδες και υπηρεσίες του ΠΝ και της ΠΑ, γεγονός που παραπέμπει σε διαδικασία πρακτικής εξάσκησης, πλην όμως δεν διευκρινίζεται η καθ' ύλην αρμοδιότητα και το χρονικό σημείο για την ακαδημαϊκή πιστοποίηση αυτού του μέρους του προγράμματος. Το εν λόγω εδάφιο χρήζει άμεσης βελτίωσης γιατί καταλείπει περιθώρια ασάφειας ως προς τα κριτήρια προαγωγών, την μισθοδοσία των σπουδαστών (ως υπαξιωματικών ή δοκίμων) και τον χαρακτήρα της φοίτησης σε σχολεία εφαρμογής του ΣΞ ή μονάδες και υπηρεσίες του ΠΝ και της ΠΑ, ως προϋπηρεσίας ή μη.

Στο **εδ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 121** που προβλέπεται ότι στις ΑΣΜΥ ιδρύονται και λειτουργούν ως μη αυτοδύναμες ακαδημαϊκές μονάδες, οι οποίες καθίστανται αυτοδύναμες σύμφωνα με το άρθρο 124 και ότι ειδικότερα στη ΣΜΥΑ θα λειτουργεί το Τμήμα Εφαρμοσμένων Αεροπορικών Επιστημών και Τεχνολογίας, με Κατευθύνσεις Τεχνολογικής Υποστήριξης, Επιχειρησιακής Υποστήριξης και Εφοδιαστικής Υποστήριξης, δόκιμο θα ήταν να προστεθεί η φράση «...που θα παρέχει ανώτατη επιστημονική τεχνολογική και επαγγελματική κατάρτιση προσανατολισμένη στις επιχειρησιακές ανάγκες της Π.Α». Επισημαίνεται ότι ο όρος «Αυτοδύναμες Ακαδημαϊκές Μονάδες που χρησιμοποιείται στο Νομοσχέδιο απέχει από το «Αυτοδιοίκητο» που προβλέπεται στη Συμφωνία της Μπολόνια και διέπει τις αναφερόμενες σε αυτή Ακαδημαϊκές Μονάδες, με ότι αυτό σημαίνει για την αναγνώριση των παρεχόμενων από αυτές ακαδημαϊκών τίτλων. Το θέμα αυτό θα πρέπει να εξεταστεί και να επιλυθεί από τους νομοθέτες, έτσι ώστε να λυθούν και τα χρονίζοντα επαγγελματικά προβλήματα των αποφοίτων ΑΣΕΙ και ΑΣΜΥ. Ενδεχόμενα

η επίλυση του θέματος θα οδηγήσει στην κατάργηση της νεοσυσταθείσας στο νομοσχέδιο, ΔΙΔΑΕ.

Από πλήθος άρθρων του συγκεκριμένου Μέρους (**113, 138,139,147,148,149, 150**) προκύπτει πλήρης απεμπλοκή των Γ.Ε. από την Ακαδημαϊκή Εκπαίδευση των ΕΔ (ακόμα και από τον ορισμό των Στρατιωτικών Εκπαιδευτών). Ενδεχομένως θα έπρεπε με κάποιο τρόπο να αξιοποιηθεί η γνώση και η εμπειρία τους όλα αυτά τα έτη επί των ζητημάτων εκπαίδευσης και στο προτεινόμενο νέο σύστημα.

Το **άρθρο 155** προβλέπει τροποποίηση άρθρου 8 ν.δ. 562/1970 και ορίζει ότι η στρατιωτική εκπαίδευση διενεργείται στη Σχολή σύμφωνα με τον Οργανισμό της και βάσει των κατευθύνσεων της ΔΙΔΑΕ, ενώ σχετική αρμοδιότητα δεν προβλέπεται από το άρθρο 114 για την ΔΙΔΑΕ.

Επίσης, η προστεθείσα με το **άρθρο 166** του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου παράγραφος 2Α στο άρθρο 66 του ν. 4610/2019 ενδεχομένως να ήταν πληρέστερη με την προσθήκη επόμενου εδαφίου με το εξής περιεχόμενο: «Για την επίλυση τυχόν προβλημάτων αντιστοίχισης των ήδη υπαρχόντων τετραετών προγραμμάτων σπουδών των κατευθύνσεων Μηχανικών των ΣΝΔ και ΣΙ με τα αντίστοιχα πενταετή Τμήματα Πολυτεχνικών Σχολών των ΑΕΙ, η Επιτροπή αφού λάβει υπόψη της τα προγράμματα σπουδών δύναται να υποβάλλει εναλλακτικά πρόταση για αναγνώριση επαγγελματικού δικαιώματος με αντιστοίχιση στις ειδικότητες των μηχανικών που προβλέπονται από το άρθρο 29 παραγρ. 3 του Ν.4439/2016».

ΜΕΡΟΣ Θ΄ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (άρθρα 171-243)

Άρθρο 171 (Γενικές έννοιες και ορισμοί)

Προτείνεται η χρήση του όρου «γονέας» αντί για την ειδική αναφορά στη μητέρα (περ. κα) «τέκνα άγαμης μητέρας». Επίσης προτείνεται η προσθήκη ορισμών για τους παρακάτω όρους: «ηλεκτρονική στρατολογική καταγραφή / μερίδα», «ενεργός εθελοντής έφεδρος» και «Μητρώο Απογραφής Καλουμένων (ΜΑΚ)» ώστε

να καλύπτονται ψηφιακά στοιχεία και η προστασία αυτών και να αποφεύγεται η ασάφεια στη χρήση όρων.

Άρθρο 172 (Πεδίο εφαρμογής)

Στα πλαίσια προώθησης της αρχής της ισότητας, προτείνεται η προσθήκη ρητής ρήτρας για ισότιμη εφαρμογή ανεξαρτήτως φύλου όπου προβλέπεται εθελοντική συμμετοχή, και η ειδική αναφορά σε συγκεκριμένες εξαιρέσεις.

Άρθρο 173 (Διόρθωση έτους γέννησης)

Πρόκειται για ένα τεχνικό αλλά κρίσιμο στοιχείο για την ορθή τήρηση μητρώων. Προς τούτου προτείνεται να υπάρχει αξιοποίηση των ψηφιακών δυνατοτήτων και εισαγωγή πρόβλεψης για την ηλεκτρονική διαδικασία διόρθωσης του έτους γέννησης με έλεγχο ταυτότητας (π.χ. διασύνδεση με ληξιαρχικές πράξεις) και με την ύπαρξη σαφούς χρονικού πλαισίου ολοκλήρωσης μία τέτοιας ενέργειας (π.χ. εντός 30 ημερών).

Άρθρο 174 (Υπόχρεοι σε στράτευση)

Προτείνεται η συμπλήρωση του άρθρου με την προσθήκη διάταξης που να περιγράφει ρητά την υποχρέωση ηλεκτρονικής καταγραφής και την ενημέρωση πολιτών μέσω ψηφιακής πλατφόρμας (π.χ. μέσω του gov να γίνεται αποστολή sms/email), ώστε να υπάρχει αναβάθμιση στη διαδικασία ενημέρωσης (και συμμόρφωσης με υποχρεώσεις).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ — ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗΣ (Άρθρα 177–190)

Άρθρο 177 (Καταγραφή και στρατολογική παρακολούθηση των υπόχρεων)

Αναγνωρίζεται η ανάγκη ύπαρξης ενημερωμένου ηλεκτρονικού μητρώου και προτείνεται η εισαγωγή πρόβλεψης προστασίας των προσωπικών δεδομένων του ατόμου, ενδεικτικώς με την πρόβλεψη για δικαίωμα πρόσβασης του ενδιαφερομένου στα δεδομένα του και με δυνατότητα διόρθωσης αυτών.

Άρθρο 178 (Δελτία απογραφής)

Πρόκειται για απαραίτητη λειτουργία για την ορθή οργάνωση των δυνάμεων. Προτείνεται η αξιοποίηση ψηφιακών μέσων για την άμεση ενημέρωση των αρχείων και των δελτίων απογραφής με την ψηφιοποίηση δελτίων με e-δελτίο, αυτόματη καταγραφή στο ΜΑΚ και έκδοση ηλεκτρονικής βεβαίωσης (PDF/QR), αλλά και ενημέρωση μέσω των ενοποιημένων τμημάτων του γον για την διεύθυνση κατοικίας των υπό παρ. 3 α. Τέτοιες ρυθμίσεις συμβάλλουν στην προώθηση της διαφάνειας και τη μείωση της γραφειοκρατίας.

Άρθρο 179 (Απαλλαγή πριν την πρόσκληση σε κατάταξη)

Για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων των μερών, αλλά και την περαιτέρω ενισχυμένη λειτουργία ενός κράτους δικαίου, προτείνεται η καθιέρωση διαδικασίας υποβολής αιτήσεων (ηλεκτρονική) και υποχρέωση αιτιολόγησης αποφάσεων με δυνατότητα ενδικοφανούς προσφυγής εντός 30 ημερών. Σε περίπτωση τελικής απόφασης, προτείνεται η ενημέρωση των ηλεκτρονικών φακέλων του MyHealth και η ύπαρξη ασφαλιστικής δικλείδας για το απόρρητο του ιατρικού φακέλου του κάθε πολίτη.

Άρθρο 180 (Κατανομή στρατευσίμων στους Κλάδους – μεταφορά)

Το άρθρο στην παρούσα μορφή του ενδέχεται να επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στην ισότητα ευκαιριών και στην αξιοποίηση δεξιοτήτων μεταξύ των πολιτών. Προτείνεται η δημοσιοποίηση των κριτηρίων κατανομής και επιλογής (π.χ. με την ύπαρξη ψηφιακού πίνακα θέσεων ανά κλάδο), δυνατότητα υποβολής προτίμησης μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας και πρόβλεψη μοριοδότησης δεξιοτήτων.

Άρθρο 181 – Απαλλαγή από τη στράτευση

Προτείνεται η ρητή ενσωμάτωση στο άρθρο της αρχής ισότητας των γονέων. Συνεπώς προτείνεται η αντικατάσταση των υφιστάμενων όρων και η χρήση της έννοιας του γονέα, χωρίς αναφορά ή διαφοροποίηση βάσει του φύλου του εκάστοτε γονέα. Στις εξαιρέσεις που σχετίζονται με γονική μέριμνα, προτείνεται να διευκρινιστεί ρητώς ότι η προστασία αφορά κάθε γονέα, ανεξαρτήτως φύλου, με διατύπωση ουδέτερη ως προς το φύλο.

Για την προστασία των ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ), προτείνεται η αυτοματοποίηση όλων των διαδικασιών που αφορούν τα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ). Η περ. β' και γ' του άρθρου —που αφορά αναπηρίες— προτείνεται να αξιοποιεί τις ψηφιακές δυνατότητες και να συνδεθεί με αυτεπάγγελτη άντληση πιστοποιητικών από ΚΕΠΑ, ώστε να μην απαιτείται υποβολή δικαιολογητικών από τον πολίτη· ήδη το αρχείο κάνει νύξη για ψηφιοποίηση και αποφυγή ταλαιπωρίας ΑμεΑ, άρα μπορεί να αξιοποιηθεί συστηματικά. Επίσης, προτείνεται να καθιερωθεί ηλεκτρονική καρτέλα που θα ενημερώνεται αυτόματα. Αυτό θα πρέπει να αφορά και τη λειτουργία των Ανωτάτων Υγειονομικών Επιτροπών που πλέον οι αξιολογήσεις τους είναι ψηφιοποιημένες και ικανές να προσδώσουν την αποφυγή ταλαιπωρίας επιπλέον ΑμεΑ

Άρθρο 182 – Δικαιολογητικά απαλλαγής

Προτείνεται η ψηφιακή αυτεπάγγελτη αναζήτηση εγγράφων για πιστοποιητικά οικογενειακής κατάστασης, δικαστικές αποφάσεις, γνωματεύσεις ΚΕΠΑ, που δύνανται να αντλούνται αυτεπάγγελτα μέσω gov, ΚΕΔ/ΗΔΙΚΑ. Παράλληλα προτείνεται η εισαγωγή εδαφίου ώστε να διασφαλίζεται ο έλεγχος της γνησιότητας των εγγράφων μέσω διαλειτουργικότητας (π.χ. οι δικαστικές αποφάσεις και δηλώσεις να ελέγχονται ψηφιακά ώστε να μη ζητούνται φωτοαντίγραφα).

Άρθρο 183 – Αναβολή κατάταξης για λόγους υγείας

Με το εν λόγω άρθρο ορίζεται νέο πλαίσιο για τις αναβολές λόγω αδυναμίας που προκαλείται από ψυχικά νοσήματα. Μέχρι σήμερα, τα άτομα με ψυχικά νοσήματα προσκομίζοντας σχετικές γνωματεύσεις οι οποίες εξετάζονταν από στρατιωτική επιτροπή, έπαιρναν τμηματικές αναβολές έως και 2 έτη και εφόσον δεν υπήρχε βελτίωση, απαλλάσσονταν. Ακόμη και μετά την απαλλαγή, υπήρχε δυνατότητα αυτεπάγγελτης επανεξέτασης ώστε, αν έχει ιαθεί ο ασθενής, να υπηρετήσει.

Το νέο πλαίσιο για τα άτομα με ψυχικά νοσήματα προβλέπει ότι: α) τα άτομα αυτά θα πρέπει να συμπληρώσουν 5 έτη αναβολών (ενώ οι ασθενείς με παθολογικές νόσους παραμένουν στα 2 έτη) β) οι αναβολές θα είναι κατ' ανώτατο όριο ενός έτους η καθεμία, γ) δεν θα γίνονται δεκτές γνωματεύσεις ιδιωτών ψυχιάτρων, παρά μόνο

γνωματεύσεις μόνο από επιμελητή Α' ή διευθυντή δημόσιου νοσοκομείου και δ) μετά τα 5 έτη απαιτείται πιστοποίηση από ΚΕΠΑ, ψυχομετρικά τεστ ή αναγκαστική νοσηλεία σε κλινική για αξιολόγηση του ασθενή και ότι τυχόν άρνηση ισοδυναμεί με υποχρέωση θητείας.

Περαιτέρω, προβλέπεται ότι αν κάποιος που έχει ήδη απαλλαγεί κληθεί σε επανεξέταση και κριθεί έστω ικανός, η νέα κρίση για τυχόν απαλλαγή γίνεται πλέον με το νέο, αυστηρότερο πλαίσιο και όχι με αυτό που ίσχυε όταν απαλλάχθηκε.

Ενόψει των ανωτέρω προκύπτει διαφορετική αντιμετώπιση μεταξύ των νοσούντων με ψυχικές νόσου και νοσούντων από παθολογικής φύσεως νόσους. Στο πλαίσιο αναβολών, οι σωματικές παθήσεις αναγνωρίζονται μέσω σύντομης απλής διαδικασίας, ενώ οι ψυχικές αντιμετωπίζονται με μεγαλύτερη αυστηρότητα και περισσότερη γραφειοκρατία που συνεπάγεται ταλαιπωρία του ασθενούς, ως εκ τούτου τίθεται ζήτημα παραβίασης της αρχής της ισότητας.

Το νέο πλαίσιο για τους ψυχικά νοσούντες φαίνεται να πάσχει και αναλογικότητας καθώς επιβάλλει μια πενταετή, εξαντλητική διαδικασία (σε αντίθεση με τα παθολογικά νοσήματα, που αντιμετωπίζονται σε μόλις δύο χρόνια) ακόμη και για μη ιάσιμες περιπτώσεις, ενώ δεν υφίσταται καμία απολύτως ειδική αιτιολόγηση για την διαφοροποίηση αυτή.

Τέλος, πέραν των παραπάνω για λόγους διευκόλυνσης χρήσιμη θα κρινόταν στην περίπτωση αυτών των ρυθμίσεων η αξιοποίηση των ψηφιακών δυνατοτήτων του κράτους και της διαλειτουργικότητας με το σύστημα υποβολής ιατρικών γνωματεύσεων και την αυτόματη επιβεβαίωση των λόγων υγείας από νοσοκομεία/ΕΟΠΥΥ.

Άρθρο 184 – Αναβολή νοσηλευομένων

Προτείνεται η αυτεπάγγελτη άντληση στοιχείων νοσηλείας από το ΕΣΥ, ενώ προτείνεται να υπάρχει και πρόβλεψη για τις έκτακτες περιπτώσεις νοσηλείας σε ιδιωτικό νοσηλευτήριο (π.χ. σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος, εισαγωγής στην εντατική κλπ).

Άρθρο 185 – Αναβολή κρατουμένων

Προτείνεται η άντληση στοιχείων από το Μητρώο του Υπ. Προστασίας του Πολίτη με την άμεση ψηφιακή ενημέρωση της στρατολογίας, χωρίς την ανάγκη λήψης πιστοποιητικών. Επίσης κρίνεται αναγκαίο να υπάρχει πρόβλεψη για τη χορήγηση αναβολής σε ειδικές περιπτώσεις π.χ. σε περίπτωση επιτήρησης με βραχιολάκι.

Άρθρα 187 – 188 Αναβολή σπουδαστών Δευτεροβάθμιας/Τριτοβάθμιας και υποψηφίων σπουδαστών

Προτείνεται η εισαγωγή πρόβλεψης για άντληση στοιχείων περί της φοιτητικής ιδιότητας και των υποψήφιων σπουδαστών από τα Μητρώα ΑΕΙ/ΟΠΕΠ αλλά και από την Πλατφόρμα των Πανελληνίων / ΑΔΙΠΠΔ. Αυτό θα οδηγήσει στην κατάργηση της υποχρέωσης κατάθεσης βεβαιώσεων σπουδών / ιδιότητας υποψηφίου.

Άρθρα 189 - 190 – Απόκτηση ναυτικής ικανότητας και Ναυτολογημένοι

Προτείνεται η εισαγωγή πρόβλεψης για άντληση στοιχείων και άμεση βεβαίωση από το ΥΝΑΝΠ/Ηλεκτρονικό Μητρώο Ναυτικών και το Μητρώο Ναυτικών. Στα πλαίσια προστασίας των ατόμων με αναπηρία προτείνεται η αξιοποίηση των στοιχείων από τα ψηφιακά μητρώα ώστε να υπάρχει διασφάλιση της ίσης πρόσβασης σε αναβολές για ναυτολογημένους με ΑμεΑ συγγενείς.

Άρθρο 192 – Πατέρων δύο τέκνων

Προτείνεται η καθιέρωση της ρητής αναγνώρισης της ισότητας των γονέων, με μεταβολή στο κείμενο και αναφορά στον γονέα, ανεξαρτήτως φύλου. Επίσης προτείνεται η αυτεπάγγελτη άντληση ληξιαρχικών πράξεων με χρήση των ψηφιακών δυνατοτήτων.

Άρθρο 193- Αναβολή κατάταξης μόνιμων κατοίκων εξωτερικού

Στο άρθρο του 193 του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου ρυθμίζονται τα ζητήματα αναβολής κατάταξης μόνιμων κατοίκων εξωτερικού. Με τη διάταξη αυτή, αντίθετα με όσα ισχύουν μέχρι σήμερα, ως μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού για τους οποίους θα ισχύει η αναβολή κατάταξης στις ΕΔ θεωρούνται όσοι κατοικούν ήδη στο εξωτερικό από την 1η Ιανουαρίου του έτους που άρχισαν να διανύουν το δέκατο έκτο

(16ο) έτος της ηλικίας τους, μέχρι την 31η Δεκεμβρίου του έτους που συμπληρώνουν το δέκατο όγδοο (18ο) έτος της ηλικίας τους.

Η εισαγωγή νέου κριτηρίου παραμονής στο εξωτερικό κατά τις ηλικίες 16–18 ετών, αντίθετα με τα μέχρι σήμερα ισχύοντα φαίνεται να αντίκειται στις θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του πολίτη, της ισότητας και της αναλογικότητας, στο ενωσιακό δίκαιο και ειδικότερα το δικαίωμα ελεύθερης μετακίνησης των πολιτών της Ε.Ε. και να πλήττει την ασφάλεια δικαίου, ανατρέποντας θεμελιωμένες καταστάσεις και δημιουργώντας διαφορετική μεταχείριση μεταξύ πολιτών. Η δε απουσία μεταβατικών διατάξεων επιτείνει ακόμα περισσότερο τον κίνδυνο αντισυνταγματικότητας της διάταξης.

Άρθρο 196 – Αναβολή αθλητών διεθνούς επιπέδου

Προτείνεται η αυτόματη διασύνδεση και άντληση στοιχείων από το Μητρώο Αθλητών / Ομοσπονδιών / ΕΟΕ για τις βεβαιώσεις συμμετοχής σε Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς αγώνες και Παγκόσμια πρωταθλήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄ — ΑΝΥΠΟΤΑΚΤΟΙ & ΛΙΠΟΤΑΚΤΕΣ (Άρθρα 218–221)

Άρθρο 218–221 Ορισμός ανυποτάκτων / λιποτακτών και Στερήσεις / απαγόρευση εξόδου

Τα άρθρα προβλέπουν ποινικές και διοικητικές συνέπειες και επιβάλλεται η διασφάλιση εγγυήσεων για την ύπαρξη δίκαιης διαδικασίας. Προτείνεται εισαγωγή ρητής πρόβλεψης για δικαίωμα δικηγόρου, πρόσβαση σε δικογραφία, δυνατότητα επανεξέτασης σε περιπτώσεις δικαιωμάτων αντικαταστατών (π.χ. ψυχικά νοσήματα). Επίσης προτείνεται η προσθήκη εδαφίου με σαφή αναφορά στην τήρηση των κανόνων αναλογικότητας και διαδικασία έκδοσης μέτρων (π.χ. δικαστική αναίρεση, δυνατότητα προσωρινής άρσης σε ειδικές περιπτώσεις).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄ — ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΩΝ (Άρθρα 225–231)

Άρθρο 230

Προτείνεται η μεταβολή και μείωση του χρηματικού ποσού εξαγοράς που προβλέπεται στην παρ. 2, ώστε να συμφωνεί με τα ποσά εξαγοράς της θητείας, να μην είναι πάνω από τον κατώτατο μισθό και να μην παραπέμπει σε έμμεση ποινικοποίηση της επιλογής του ατόμου περί εναλλακτικής θητείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄ — ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΙΚΕΣ, ΤΕΛΙΚΕΣ, ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ & ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (Άρθρα 240–243)

Άρθρο 240 (Εξουσιοδοτικές διατάξεις)

Προτείνεται εισαγωγή εδαφίων που να συμβάλλουν στη χρηστή διοίκηση, διαφάνεια και ομαλή μετάβαση από το εν ισχύ πλαίσιο στο νέο. Προς τούτου προτείνεται η καθιέρωση σαφούς χρονικού ορίου για την έκδοση ΥΑ, αλλά και υποχρέωση ύπαρξης δημοσιονομικής έκθεσης. Παράλληλα προτείνεται η ξεκάθαρη αναφορά στην υποχρέωση διαβούλευσης και στην απαγόρευση αναδρομικής εφαρμογής μέτρων που επαυξάνουν υποχρεώσεις.

Άρθρο 242 (Μεταβατικές διατάξεις)

Προτείνεται η εισαγωγή αναφοράς στην κατάρτιση «οδικού χάρτη υλοποίησης» με σαφή προσδιορισμό χρονικών ορόσημων (π.χ. κάθε 6 μήνες).

ΜΕΡΟΣ Ι΄ ΘΗΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΕΔΡΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΘΗΤΕΙΑΣ (άρθρα 244-268)

Οι ρυθμίσεις των **άρθρων 249 -256** του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου για την επαγγελματική κατάρτιση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των οπλιτών θητείας, μέσω των Κέντρων Διά Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ) διά της παροχής πιστοποιημένων επιμορφωτικών προγραμμάτων μη τυπικής εκπαίδευσης θεωρούνται κατ' αρχήν προς τη σωστή κατεύθυνση. Με την παραπάνω ρύθμιση, δύναται να δοθούν κίνητρα για στράτευση σε νεαρότερη ηλικία, ενώ παρέχονται ευκαιρίες κατάρτισης σε ενδιαφερόμενους που θα δύνανται να αξιοποιηθούν για ανεύρεση εργασίας, μετά την λήξη της θητείας.

Χρήσιμο θα ήταν να δοθεί έμφαση στα προγράμματα κατάρτισης και επιμόρφωσης στον τομέα της Πληροφορικής και των Νέων Τεχνολογιών, προς διευκόλυνση οπλιτών που δεν είχαν ευκαιρίες να εξοικειωθούν στα πεδία αυτά στο πλαίσιο της ΥΕ (Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης), αλλά και σε τεχνικά γνωστικά πεδία με κατεύθυνση αξιοποιήσιμη στην στρατιωτική εκπαίδευση.

Στο **άρθρο 261** με το οποίο ρυθμίζεται η κατ' εξαίρεση τοποθέτηση- μετάθεση οπλιτών, κατόπιν εισήγησης της αρμόδιας επιτροπής, προτείνεται στις ενδεικτικές περιπτώσεις που εξετάζονται κατά προτεραιότητα να προστεθεί η πολυτεκνία και η τριτεκνία, σε εξέταση και συνάρτηση πάντα με το ειδικά προβλεπόμενο για τις παραπάνω κατηγορίες νομικό πλαίσιο.

Σημαντική εναλλακτική για την ενίσχυση της άμυνας της χώρας και την επαύξηση της μαχητικής ικανότητας των ΕΔ αποτελεί ο προβλεπόμενος στο άρθρο 265 θεσμός της Ενεργούς Εθελοντικής Εφεδρείας. Η είσοδος στις Στρατιωτικές Λέσχες και στα Στρατιωτικά Πρατήρια, αλλά και η ειδικότερη πρόβλεψη ότι σε περίπτωση μη κατάταξης τους τελικά, οι εθελοντές έφεδροι δεν θα έρχονται αντιμέτωποι με συνέπειες, αποτελούν προβλέψεις ενισχυτικές του θεσμού.

Τέλος, προτείνεται να υπάρξει διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους, ώστε να βρεθεί μια αμοιβαία επωφελής λύση για τη συμμετοχή στο θεσμό της ενεργούς εθελοντικής εφεδρείας εργαζομένων ιδιωτικού τομέα ιδιωτικού που το επιθυμούν, ιδίως για την περίπτωση τομέα που πραγματοποιηθεί κλήση σε κατάταξη.

ΜΕΡΟΣ ΙΑ΄ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΡΥΘΜΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (άρθρα 269-277)

Η προτεινόμενη ρύθμιση για στράτευση των γυναικών μόνο στον Στρατό Ξηράς με κίνητρο τα προνόμια και τη σταδιοδρομία τους ως ΕΠΟΠ (**άρθρα 269-277**) θα πρέπει να αξιολογηθεί τελολογικά, σύμφωνα με το πνεύμα του συνόλου των διατάξεων του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου. Τα άρθρα για την εθελοντική στράτευση γυναικών, 12μηνης θητείας, θα μπορούσε να αποτελούν διερευνητική προσπάθεια αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας της ρύθμισης και εξέτασης του

ενδεχομένου μεταβολής του εθελοντικού χαρακτήρα στο μέλλον, εφόσον κάτι τέτοιο κριθεί σκόπιμο. Στο νομοσχέδιο θεσπίζεται για πρώτη φορά αρχείο καταγραφής γυναικών που κατατάσσονται στις ΕΔ τιλοφορούμενο ως «μηχανογραφικό αρχείο θηλέων». Το νομοσχέδιο αναφέρεται και σε δόκιμες έφεδρους αξιωματικούς γυναίκες, κατά τα πρότυπα του άνδρα δόκιμου έφεδρου αξιωματικού, προκειμένου να υπηρετήσουν ακόμη και σε προγράμματα ανάπτυξης οπλικών συστημάτων, αυξάνοντας τον αριθμό του δυναμικού των ΕΔ.

ΜΕΡΟΣ ΙΓ΄ ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ, ΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΕΣ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΡΧΗΓΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, ΤΟ ΑΜΥΝΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ (άρθρα 281-297)

Το **άρθρο 284** του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου που αφορά σε Ρυθμίσεις για τους Επαγγελματίες Οπλίτες και ειδικότερα σε ρυθμίσεις σχετικά με την Υγειονομική εξέταση και κρίση σωματικής ικανότητάς τους, φαίνεται να είναι από άποψη συνταγματικότητας και συνέπειας των ρυθμίσεων αυτών προς το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο, αντίστοιχες με όσα παραπάνω αναλύθηκαν επί των άρθρων 101 επ. (Ειδικές καταστάσεις της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 98).

ΜΕΡΟΣ ΙΕ΄ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Τα **Παραρτήματα «Α» και «Β»** παρουσιάζουν σοβαρές αποκλίσεις από τις σύγχρονες διεθνείς πρακτικές, δημιουργούν αναδρομικές και δυσανάλογες μεταβολές. Το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο φαίνεται να αποκλίνει σε θεμελιώδη χαρακτηριστικά των Ε.Δ. όπως η προβλεψιμότητα, η διαφάνεια, η απαγόρευση αναδρομικότητας, η ενιαία ιεραρχική δομή και ο καθαρός διαχωρισμός ρόλων που συντελούν στην εγγύηση της αποτελεσματικότητας και της διοικητικής σταθερότητάς τους.

Στα Παραρτήματα «Α» και «Β» προβλέπεται αναδρομική και δυσμενής μεταβολή όρων σταδιοδρομίας σε στελέχη που έχουν ήδη ενταχθεί σε καθεστώς υπηρεσίας και έχουν διανύσει πολυετή καριέρα υπό συγκεκριμένους όρους. Ειδικότερα, το προτεινόμενο πλαίσιο φαίνεται να α) μεταβάλλει καταληκτικούς βαθμούς σε στελέχη με 20–30 έτη υπηρεσίας, β) τροποποιεί χρονοδιαγράμματα προαγωγών και αποστρατειών εκ των υστέρων, γ) επιβάλλει διοικητική υποβάθμιση σε στελέχη που ήδη υπηρετούν ως αξιωματικοί, ενώ ταυτόχρονα δ) φαίνεται να μην προβλέπει ουσιαστικές μεταβατικές διατάξεις. Μια τέτοια μεταβολή μπορεί να θεωρηθεί αφενός νομικά επισφαλής και αντίθετη στην αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του πολίτη και αφετέρου επιζήμια για το ηθικό και τη λειτουργικότητα των Ε.Δ.

Συγκεκριμένα στο **Παράρτημα «Α»** προβλέπεται κατάταξη αποφοίτων ΑΣΣΥ πολλών ετών (1999–2005) στον βαθμό του Υπολοχαγού, ανεξάρτητα εάν έχουν συμπληρωθεί 24, 26 ή και 28 χρόνια υπηρεσίας. Η ρύθμιση αυτή δεν φαίνεται να αντανακλά την πραγματική θέση, ευθύνη και εμπειρία αυτών των στελεχών. Αντίθετα, δείχνει να δημιουργεί μια πλασματική κατανομή βαθμών που δεν αντικατοπτρίζει ούτε τις υπηρεσιακές ανάγκες, ούτε την πραγματική υπηρεσιακή ιεραρχία.

Επιπρόσθετα, στο **Παράρτημα «Β»** παρατηρείται ότι προσωπικό ΕΜΘ και ΕΠΟΠ με σημαντικά λιγότερα έτη υπηρεσίας εντάσσεται ενδεχομένως σε ανάλογους ή και υψηλότερους βαθμούς σε σχέση με παλαιούς ΑΣΣΥ. Δύναται έτσι να τεθούν ζητήματα άνισης μεταχείρισης. Στο Παράρτημα αυτό εμφανίζεται μια «Εσωτερική Αντίφαση του Νομοθετήματος (Contradictio in terminis). Ενώ το Άρθρο 1 διακηρύσσει ρητώς ως θεμελιώδη σκοπό την «ενίσχυση της αξιοκρατίας», το Παράρτημα «Β» εισάγει το έτος 1995 ως αυθαίρετο χρονικό ορόσημο («cut-off date») για την προαγωγή, χωρίς καμία πρόβλεψη αξιολόγησης ουσιαστικών προσόντων ή απόδοσης. Η συνάρτηση αυτών των διατάξεων καθιστά το νομοσχέδιο αντιφατικό, καθώς η βαθμολογική εξέλιξη που εξαρτάται αποκλειστικά από ένα τυχαίο χρονικό σημείο και όχι από την αξία του στελέχους, αντιβαίνει στην συνταγματικής αρχής της αξιοκρατίας (άρθρο 103 Συντ.). Ως εκ τούτου, η σχετική διάταξη χρήζει άμεσης επανεξέτασης.

Επιπρόσθετα η ενιαία ρύθμιση θεμελιωδών υπηρεσιακών ζητημάτων χωρίς σαφή περιορισμό πεδίου εφαρμογής σε ήδη υπηρετούντες δημιουργεί νομική ασάφεια ως προς την έναρξη ισχύος και τις συνέπειες. Η έλλειψη διακριτού μεταβατικού πλαισίου μπορεί να οδηγήσει σε έμμεση δυσμενή μεταβολή υπηρεσιακής κατάστασης, σε αντίθεση με τον ν. 3883/2010 που περιλαμβάνει ρητή προστασία θεμελιωμένων προσδοκιών και προβλέψιμη ένταξη στο νέο καθεστώς.

Η διάρθρωση του νόμου χωρίς σαφή διάκριση μεταξύ ρυθμίσεων που εφαρμόζονται σε νέες σειρές και ρυθμίσεων που αφορούν ήδη υπηρετούντες αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο εφαρμογής δυσμενέστερου καθεστώτος χωρίς προηγούμενη πρόβλεψη. Η έλλειψη ρητής μεταβατικότητας διαφοροποιείται από τον ν. 3883/2010 όπου η προστασία υπηρεσιακών δεδομένων αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση εφαρμογής.

Η κατηγοριοποίηση ανά προέλευση συνδέεται με προκαθορισμένα όρια εξέλιξης, με αποτέλεσμα η προέλευση να αποκτά σταθερή δεσμευτική ισχύ ανεξάρτητα από αξιολόγηση. Η προσέγγιση αυτή διαφοροποιείται από τον ν. 3883/2010 όπου η προέλευση αποτελεί στοιχείο εισόδου, αλλά δεν επιβάλλει απόλυτο περιορισμό στην τελική υπηρεσιακή πορεία όταν συντρέχουν ουσιαστικά προσόντα και κρίσεις.

Οι διαφορετικοί εισαγωγικοί βαθμοί ανά προέλευση συνδέονται στο νέο πλαίσιο με συγκεκριμένα ανώτατα όρια εξέλιξης που δεν μεταβάλλονται από αξιολόγηση ή ουσιαστικά προσόντα. Η μετατροπή της προέλευσης από κριτήριο αφητηρίας σε σταθερό καθοριστικό παράγοντα τελικής εξέλιξης διαφοροποιείται από τον ν. 3883/2010, όπου η διαφοροποίηση δεν λειτουργεί ως απόλυτο όριο και η υπηρεσιακή πορεία παραμένει δυναμική.

Εν κατακλείδι, το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο με τα προβλεπόμενα στα Παραρτήματα «Α» και «Β» φαίνεται να παραβιάζει την συνταγματική αρχή της ασφάλειας δικαίου και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης, καθόσον ανατρέπει αιφνιδιαστικά το καθεστώς βαθμολογικής εξέλιξης, χωρίς μάλιστα την πρόβλεψη ουσιαστικών μεταβατικών διατάξεων. Φαίνεται επίσης, να παραβιάζει την αρχή της ισότητας, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι στελέχη με την ίδια προέλευση, την ίδια

εκπαίδευση και τα ίδια προσόντα, εξελίσσονται διαφορετικά με μόνο κριτήριο τον διαφορετικό χρόνο κατάταξης στις Ένοπλες Δυνάμεις.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκτιμά ότι το νομοσχέδιο του Υπουργείου Άμυνας συνιστά μια σημαντική απόπειρα θεμελιακής αναδιάρθρωσης της λειτουργίας των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και ως εκ τούτου ότι απαιτείται χρόνος, επαρκής αιτιολόγηση και ανάλυση επιπτώσεων προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή μετά την ψήφισή του.

Πριν την εισαγωγή πολλών εκ των ρυθμίσεων, είναι απαραίτητο να απαντηθεί από την ελληνική πολιτεία και κοινωνία με πνεύμα συναίνεσης και συνεννόησης ποια είναι εκείνη η δέσμη προτεραιοτήτων που θα πρέπει να διέπει την πολιτική για την εθνική άμυνα της χώρας και την κατεύθυνση προς ένα σύγχρονο στρατιωτικό περιβάλλον με κανόνες, ασφάλεια δικαίου και ανθεκτικότητα στο χρόνο.

Εξάλλου, οι σύγχρονες προκλήσεις σε διεθνές και διμερές επίπεδο απαιτούν ο ανασχεδιασμός της δομής και της λειτουργίας των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας να εντάσσεται σε μια στρατηγική αποτροπής κινδύνων και συνδρομής σε ειρηνική επίλυση διαφορών τρίτων μερών, ενώ συμπληρωματικά θα πρέπει να ενισχυθεί η συνδρομή του Στρατού στις πολιτικές για την πολιτική προστασία, τη διάσωση και τη διαχείριση ανθρωπογενών και φυσικών καταστροφών. Παράλληλα, η ενίσχυση των επιχειρησιακών, ψηφιακών και ερευνητικών δυνατοτήτων των ΕΔ θα πρέπει να παράγει θετικές εξωτερικότητες για την ελληνική βιομηχανία, την παραγωγή, την ιατρική και την τεχνολογική εκπαίδευση.

Παρακάτω παρατίθενται οι σημαντικότερες προτάσεις που δυνητικά λειτουργούν συμπληρωτικά προς την συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία με σκοπό τη διαμορφωση ενός καλύτερου υπόβαθρου για την ορθότερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή του νόμου.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

- ❖ Επικαιροποίηση του περιεχομένου εκπαίδευσης με έμφαση στο πρόγραμμα εκσυγχρονισμού εξοπλισμών και τις επενδύσεις σε αντι-drone τεχνολογίες, κυβερνοάμυνα, συστήματα ηλεκτρονικού πολέμου και σύγχρονα μέσα επιτήρησης.
- ❖ Διερεύνηση δυνατότητας διαχωρισμού του ακαδημαϊκού και στρατιωτικού σκέλους εκπαίδευσης και δυνατότητας απευθείας εισαγωγής αποφοίτων ακαδημαϊκών ιδρυμάτων στο σώμα αξιωματικών, σε σώμα σχετικής ειδικότητας.
- ❖ Επανεξέταση του Ν.3883/2010, μετά από 15 χρόνια εφαρμογή, της ανάθεσης της "Πλήρους Διοίκησης" στον Α/ΓΕΕΘΑ από τον καιρό της ειρήνης, αντί της "Επιχειρησιακής Διοίκησης".
- ❖ Διατήρηση του βάρους της ευθύνης Εκπαίδευσης των Στρατιωτικών Σχολών στα οικεία Γενικά Επιτελεία.
- ❖ Περιοδική συνεκπαίδευση του κατά περίπτωση εμπλεκόμενου προσωπικού (Πολιτικού, Στρατιωτικού και Σ.Α.) στην διαχείριση κρίσεων και υβριδικού πολέμου.
- ❖ Δημιουργία ειδικών τμημάτων εκπαίδευσης σε τεχνολογίες αιχμής, κυβερνοασφάλεια, drones, logistics, υβριδικούς πολέμους.
- ❖ Ενίσχυση της συμμετοχής του προσωπικού και στην εγχώρια αμυντική βιομηχανία μέσω συμπαραγωγών και μεταφοράς τεχνογνωσίας.
- ❖ Έξυπνη διαχείριση προσωπικού με μείωση περιττών υπηρεσιών και γραφειοκρατίας. Ψηφιοποίηση διαδικασιών ώστε ο χρόνος θητείας να αξιοποιείται σε εκπαίδευση και όχι σε καθαρά βοηθητικές εργασίες.
- ❖ Διεύρυνση ψυχολογικής υποστήριξης στρατιωτικών και οικογενειών. Πρόληψη επαγγελματικής εξουθένωσης (burnout), ειδικά σε μονάδες υψηλής έντασης.
- ❖ Διευκόλυνση της συνδικαλιστικής δραστηριότητας και της συμμετοχής στα κοινά, με συγκεκριμένα κριτήρια διαφάνειας και διασφάλισης του αξιόμαχου των ενόπλων δυνάμεων. Αναπροσαρμογή επιδομάτων σε σχέση με την πραγματική υπηρεσιακή επιβάρυνση.

- ❖ Καθιέρωση επιπλέον παροχών για παραμεθόριες περιοχές.
- ❖ Δρομολόγηση νέου πλαισίου για τις πρόωρες αποστρατείες με δικαιότερα κριτήρια. Δυνατότητα επαγγελματικής επανένταξης μετά την αποστρατεία (μετεκπαίδευση, αναγνώριση προσόντων).
- ❖ Παροχή ειδικών σεμιναρίων για διαχείριση κρίσεων, αξιολόγηση ανθρώπινου δυναμικού, πρόληψη ατυχημάτων.
- ❖ Δυνατότητα και προώθηση συμμετοχής στρατευσίμων σε προγράμματα απασχόλησης/ κατάρτισης (εντός στρατού) και συμμετοχής σε διαγωνισμούς ΑΣΕΠ.
- ❖ Συνεργασίες με πανεπιστήμια για εξειδικευμένα προγράμματα κατάρτισης.
- ❖ Εντατικότερη συνεργασία Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας σε κοινές ασκήσεις και επιχειρήσεις.

ΟΦΕΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

- ❖ Μεγαλύτερη επιχειρησιακή εμπλοκή στη διαχείριση φυσικών καταστροφών και στη διαχείριση κρίσεων και δυστυχημάτων.
- ❖ Προώθηση του προγράμματος κοινωνικής κατοικίας, τόσο για στρατιωτικούς, όσο και για πολίτες. Συνδρομή ΕΔ σε κατασκευές για την στεγαστική κάλυψη των πληθυσμών και δημόσιων λειτουργιών σε απομακρυσμένες περιοχές και νησιά.
- ❖ Ανοιχτά σεμινάρια στρατιωτικής διπλωματίας, συνταγματικών αρχών, σύγχρονων θεσμών διαβούλευσης και δημοκρατίας.